

Opinnäytetyö (AMK)

Mediatuotannon koulutusohjelma

2021

Emmi Paajanen

SOSIAALINEN MEDIA VIHAN JA VALLAN VÄLINEENÄ

Naiskansanedustajien kokemuksia
verkkohäirinnästä

Emmi Paajanen

SOSIAALINEN MEDIA VIHAN JA VALLAN VÄLINEENÄ

- naiskansanedustajien kokemuksia verkkohäirinnästä

Sosiaalinen media on mullistanut tapamme kommunikoida vain hieman yli kymmenessä vuodessa. Kansalaiset ja vaaleilla valitut vallankäyttäjät toimivat sosiaalisen median kanavissa rinta rintaan, ja viestivät toinen toisilleen. Kuitenkin sosiaalisen median käytön yleistyessä ja muuttuessa arkipäiväisemmäksi myös ikävät lieveilmiöt tulevat tavallisemmiksi. Yksi näistä ikävistä lieveilmiöistä on vaaleilla valittujen päättäjien työssään kohtaama häirintä ja uhkailu.

Tässä opinnäytetyössä tarkastellaan suomalaisten eduskuntavaaleissa 2019 valittujen naiskansanedustajien kohtaamaa verkkohäirintää. Kokonaisuutena opinnäytetyö pyrkii muodostamaan kuvan naiskansanedustajien kohtaamasta verkkohäirinnästä, heidän ajatuksistaan ja verkkohäirinnän mahdollistavista seikoista. Lisäksi se pyrkii valottamaan verkkohäirintää käsitteenä.

Opinnäytetyön osana syksyllä 2020 toteutettiin naiskansanedustajille suunnattu kyselytutkimus. Kysely lähetettiin kaikille 92 naiskansanedustajalle, joista hieman vajaa puolet vastasi. Kyselyn tulosten mukaan kaikki vastaajat yhtä lukuun ottamatta ovat kohdanneet häirintää sosiaalisessa mediassa, ja puolta vastaajista on uhkailtu. Kyselytutkimuksen tulosten lisäksi teksti pyrkii avaamaan verkkohäirintää sekä sen mahdollistavia tekijöitä ja motiiveja teoriaosan avulla. Lähteinä käytetään sosiaaliseen mediaan, verkkokeskusteluihin, viestinnän lainsäädäntöön, mediaan, tasa-arvoon ja verkkohäirintään liittyvää kirjallisuutta, artikkeleita, tutkimuksia, asiantuntijahaastattelua ja uutisia.

Opinnäytetyö tarjoaa arvokasta tietoa vuonna 2019 valitun eduskunnan naiskansanedustajien sosiaalisessa mediassa kohtaamasta häirinnästä ja heidän ajatuksistaan. Erityisesti vastaajien kirjoittamissa avoimissa vastauksissa nousee esille erilaisia verkkohäirinnän ja -uhkailun muotoja, kuten seksuaalista häirintää, väkivallalla uhkailua ja ulkonäön sekä älyllisen kyvykkyyden kommentointia. Verkossa tapahtuvan viestinnän lisääntymisen myötä on äärettömän tärkeää tunnistaa, että myös viestintä voi olla häirintää. Toivon, että tämä opinnäytetyö löytää tiensä mahdollisimman monen tärkeässä yhteiskunnallisessa asemassa toimivan henkilön käsiin, ja että sen tuloksia pohditaan vakavasti ja ratkaisuja hakien.

ASIASANAT:

sosiaalinen media, verkkoviestintä, verkkohäirintä, häirintä, sukupuolinen häirintä, kansanedustaja

BACHELOR'S THESIS | ABSTRACT

TURKU UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Degree programme in Media Management, Bachelor of Business Administration

2021 | 60 pages, 8 pages in appendices

Emmi Paajanen

SOCIAL MEDIA AS AN INSTRUMENT OF HATE AND POWER

- Finnish female Parliament Members' experiences of online harassment

Social media has revolutionized the way we communicate in just over a decade. Citizens and elected officials operate side by side on social media channels and communicate with each other. However, as the use of social media becomes more common and ordinary, nasty side effects also become more common. One of these nasty side effects is harassment and intimidation faced by elected policymakers in their work.

This thesis examines online harassment faced by Finnish women MPs elected in the 2019 parliamentary elections. As a whole, the thesis aims to form a picture of online harassment faced by women MPs, their thoughts and the factors that enable the harassment. In addition, it seeks to shed light on online harassment as a concept.

As part of the thesis, a survey of women MPs was conducted in the autumn of 2020. The questionnaire was sent to all 92 women MPs, of whom just under half responded. According to the results of the survey, all but one of the respondents have experienced harassment on social media, and half of the respondents have been threatened. In addition to the results of the survey, the text seeks to explain online harassment and the factors and motives that enable it through a framework. The sources used are literature, articles, research, expert interviews and news related to themes of social media, online discussions, communication legislation, media, equality and online harassment.

The thesis provides valuable information about the harassment faced by female MPs on social media and their thoughts on the subject. In particular, open responses written by respondents highlight various forms of online harassment and intimidation, such as sexual harassment, intimidation of violence, and commenting on appearance and intellectual ability. With the increase in online communication, it is extremely important to recognize that communication can also be harassment. I hope that this thesis will be read by as many people interested in society and politics as possible, and that its results will be seriously considered, and solutions sought.

KEYWORDS:

social media, communications, online harassment, gender-based harassment, Member of Parliament

SISÄLTÖ

KÄYTETYT LYHENTEET JA SANASTO	7
1 JOHDANTO	9
2 TUTKIMUKSEN ESITTELY	11
2.1 Työn tavoitteet ja viitekehyksen esittely	11
2.2 Kyselytutkimuksen esittely	12
2.3 Naiskansanedustajien ja vastaajien taustatiedot	13
2.4 Perusjoukon ja vastaajien vertailu	19
3 SOSIAALINEN MEDIA KOHTAAMISEN JA VAIKUTTAMISEN VÄLINEENÄ	21
3.1 Sosiaalisen median kanavien käyttäjälukuja	21
3.2 Vastaajien käyttämät sosiaalisen median kanavat	22
3.3 Keskustelu ja kohtaaminen sosiaalisessa mediassa	23
3.3.1 Sosiaalisen median yhtiöiden rooli verkkokeskusteluiden rakentumisessa – villitsijä vai portinvartija?	25
3.3.2 Verkkokeskusteluiden merkitys politiikassa	27
4 VERKKOHÄIRINTÄ SOSIAALISEN MEDIAN HAASTEENA	30
4.1 Sukupuolittunut verkkohäirintä	31
4.1.1 Seksuaalinen häirintä ja seksistinen vihapuhe	33
4.2 Aiempaa tutkimustietoa kansanedustajien kohtaamasta verkkohäirinnästä	34
4.3 Verkossa viestivän vastuut ja oikeudet	35
4.3.1 Laiton uhkaus ja vainoaminen	36
4.3.2 Viestintärauhan rikkominen, kunnianloukkaus ja yksityisyyden suoja	36
4.3.3 Sananvapaus	37
5 KYSELYYN VASTANNEIDEN NAISKANSANEDUSTAJIEN KOHTAAMA VERKKOHÄIRINTÄ	39
5.1 Vastaajien kohtaama häirintä sosiaalisessa mediassa eriteltynä eduskuntaryhmän, ikäryhmän ja edustajakausien määrän mukaan	40
5.2 Vastaajien kokemuksia verkkohäirinnästä	44
5.2.1 Seksuaalissävytteiset ja seksistiset viestit	46
5.2.2 Väkivaltaa sisältävät viestit	47
5.3 Vastaajien verkossa kohtaama uhkailu	48

5.4 Verkkohäirinnän ja uhkailun vaikutukset vastaajiin	53
--	----

6 MITÄ SOSIAALISELLE MEDIALLE JA VERKKOHÄIRINNÄLLE TAPAHTUU TULEVAISUUDESSA? 56

6.1 Mitkä ovat ratkaisun avaimet verkkohäirinnän vähentämiseen – vai onko niitä?	58
6.2 Opinnäytetyön reflektointi	62
6.2.1 Mahdolliset haasteet opinnäytetyön tulosten luotettavuudessa	62
6.2.2 Opinnäytetyön onnistumista puoltavat tekijät	63
6.2.3 Prosessin ja oman työskentelyn arviointi	64
6.2.4 Miten tutkimusta voisi jatkaa?	65

LÄHTEET 66

LIITTEET

Liite 1. Kyselytutkimus

Liite 2. Haastattelu, Louna Hakkarainen, Naisten Linjan Turv@verkko-hankkeen projektipäällikkö

KUVAT

Kuva 1: Naiskansanedustajien jakauma puolueittain	14
Kuva 2: Vastaajien jakauma puolueittain	15
Kuva 3: Naiskansanedustajien ikäjakauma ikäryhmittäin	16
Kuva 4: Vastaajien jakauma ikäryhmittäin	17
Kuva 5: Naiskansanedustajien jakauma edustajakausiin mukaan	18
Kuva 6: Vastaajien jakauma edustajakausiin mukaan	18
Kuva 7: Vastaajien käyttämät somekanavat	23
Kuva 8: Sosiaalisen median alustat, joilla 15–24-vuotiaat suomalaiset tytöt ja nuoret naiset ovat kohdanneet itseensä tai muihin kohdistuvaa häirintää. Kuvan lähde: Plan International Suomi	33
Kuva 9: Vastaajien kohtaama verkkohäirintä	39
Kuva 10: Keskustan naiskansanedustajien kohtaama verkkohäirintä. 80 % ko. eduskuntaryhmän naiskansanedustajista vastasi kyselyyn.	40
Kuva 11: Vasemmistoliiton naiskansanedustajien kohtaama verkkohäirintä. 56 % ko. eduskuntaryhmän naiskansanedustajista vastasi kyselyyn.	41
Kuva 12: SDP:n naiskansanedustajien kohtaama verkkohäirintä. 45 % ko. eduskuntaryhmän naiskansanedustajista vastasi kyselyyn.	41
Kuva 13: Kokoomuksen naiskansanedustajien kohtaama verkkohäirintä. 31 % ko. eduskuntaryhmän naiskansanedustajista vastasi kyselyyn.	42
Kuva 14: Perussuomalaisten naiskansanedustajien kohtaama verkkohäirintä. 45 % ko. eduskuntaryhmän naiskansanedustajista vastasi kyselyyn.	42

Kuva 15: Vihreiden naiskansanedustajien kohtaama verkkohäirintä. 47 % ko. eduskuntaryhmän naiskansanedustajista vastasi kyselyyn.	43
Kuva 16: Vastaajien kohtaama häirintä ikäryhmän perusteella	43
Kuva 17: Vastaajien kohtaama häirintä edustajakausien perusteella	44
Kuva 18: Vastaajien verkossa kohtaama uhkailu	48
Kuva 19: Perussuomalaisten vastaajien verkossa kohtaama uhkailu	49
Kuva 20: RKP:n vastaajien verkossa kohtaama uhkailu	49
Kuva 21: Vasemmistoliiton vastaajien verkossa kohtaama uhkailu	50
Kuva 22: Vihreiden vastaajien verkossa kohtaama uhkailu	50
Kuva 23: Keskustalaisten vastaajien verkossa kohtaama uhkailu	51
Kuva 24: Kokoomuslaisten vastaajien verkossa kohtaama uhkailu	51
Kuva 25: SDP:n vastaajien verkossa kohtaama uhkailu	51
Kuva 26: Vastaajien kohtaama uhkailu ikäryhmän perusteella	52
Kuva 27: Vastaajien kohtaama uhkailu edustajakausien perusteella	52
Kuva 28: Kuka käsittelee mahdolliset häirintää ja/tai uhkailua sisältävät viestit?	53

TAULUKOT

Taulukko 1: Naiskansanedustajien määrä puolueittain	13
Taulukko 2: Vastaajien määrä ja vastausprosentti puolueittain	15
Taulukko 3: Naiskansanedustajien ikäjakauma, vastaajien määrä ja vastausprosentti ikäryhmän mukaan	16
Taulukko 4: Naiskansanedustajien jakauma edustajakausien, vastaajien määrän ja vastausprosentin mukaan	17

KÄYTETYT LYHENTEET JA SANASTO

Algoritmi	Koneelle opetettu toimintaohje, joka kertoo, miten jokin asia saadaan koneellisesti tehtyä. Algoritmit nostavat esille sisältöjä, jotka tuottavat jakoja ja keskustelua. Kuitenkin on hyvä huomioida, että sosiaalisen median algoritmit ovat liikesalaisuuksia (Yle, 8.7.2019)
Avustaja	Eduskunta-avustaja. Kansanedustajan avustaja, joka auttaa heitä päivittäisessä työssään. (Selvitys kansanedustajien työstä eduskuntatyön uudistamiseksi - Sitra)
Eduskuntaryhmä	Kansanedustajat järjestäytyvät eduskunnassa eduskuntaryhmiksi, yleensä edustamansa puolueen mukaan. (Selvitys kansanedustajien työstä eduskuntatyön uudistamiseksi - Sitra)
Edustaja	Kansanedustaja
Keskusta, kesk.	Suomen Keskusta, eduskuntapuolue (Kotimaisten kielten keskus)
Kokoomus, kok.	Kansallinen Kokoomus, eduskuntapuolue (Kotimaisten kielten keskus)
Kristillisdemokraatit, kd.	Suomen Kristillisdemokraatit (KD), eduskuntapuolue (Kotimaisten kielten keskus)
Moderointi	Verkkokeskusteluiden asianmukaisuudesta huolehtivaa valvontaa (Kotus)
Ps.	Perussuomalaiset, eduskuntapuolue (Kotimaisten kielten keskus)
RKP, r.	Suomen ruotsalainen kansanpuolue, eduskuntapuolue (Kotimaisten kielten keskus)
SDP, sd.	Suomen Sosialidemokraattinen puolue, eduskuntapuolue (Kotimaisten kielten keskus)
Some	Sosiaalinen media
Trollaus	Verkon toimintaympäristöjen virallisten sääntöjen kiistämistä. Sääntöjen seuraamisen sijaan pyritään pitämään hauskaa muiden osallistujien kustannuksella. Yleensä tavoitteena on saada jokin osapuoli menettämään malttinsa (Yle, 29.11.2012)
Vasemmisto, vas.	Vasemmistoliitto, eduskuntapuolue (Kotimaisten kielten keskus)
Verkkoviestintä	Internetissä, esimerkiksi sosiaalisessa mediassa, tapahtuva ihmisten välinen viestintä (Jaakko Suominen, Petri

Saarikoski ja Elina Vaahensalo: Digitaalisia kohtaamisia –
Verkkokeskustelut BBS-purkeista sosiaaliseen mediaan)

Verkkohäirintä

Internetissä tapahtuva häirintä

Vihapuhe

Kaikki ilmaisumuodot, jotka levittävät, lietsovat, edistävät tai oikeuttavat etnistä vihaa, ulkomaalaisvastaisuutta, antisemitismii tai muuta vihaa, joka pohjautuu suvaitsemattomuuteen (Poliisi, viharikokset)

Vihreät, vihr.

Vihreä liitto, eduskuntapuolue (Kotimaisten kielten keskus)

1 JOHDANTO

Sosiaalinen media on mullistanut tapamme kommunikoida vain hieman yli kymmenessä vuodessa. Se on tuonut koko maailman lähes reaaliaikaisesti tietokoneillemme ja puhelimiimme. Tämä on avannut myös politiikan seuraamiselle ja kommentoimiselle aivan uuden ulottuvuuden: jopa pääministeri ja presidentti ovat vain muutaman klikkauksen päässä. Kansalaiset ja vaaleilla valitut vallankäyttäjät toimivat sosiaalisen median kanavissa rinta rinnan, ja viestivät toinen toisilleen. Sosiaalisesta mediasta on tullut helposti tehokas vallankäytön paikka niin yhteisöille kuin yksilöille saavutettavuutensa vuoksi. 2010-luvulla sosiaalisen median merkityksen politiikassa ja vallankäytössä osoittivat muun muassa kansainvälisen diplomatian sotkuja paljastanut Wikileaks-prosessi ja useiden maiden vallanvaihtoon johtanut Arabikevät vuonna 2011 (Nieminen, Pantti, 2012, 27).

Tämä kehitys voi olla positiivista demokratian kannalta – väärinkäytösten paljastumisen lisäksi se voi tuoda poliittisen päätöksenteon lähemmäs kansalaista ja avata kabinetivaikuttamista aivan toisella tavalla kuin menneinä vuosikymmeninä. Kuitenkin sosiaalisen median käytön yleistyessä ja muuttuessa arkipäiväisemmäksi myös ikävät lieveilmiöt tulevat tavallisemmiksi. Yksityisyyden ja julkisuuden raja hämärtyy ja muokkaa ihmisten käsityksiä sallitun ja ei-sallitun viestinnän eroista (Pesonen, 2017, esipuhe). Yksi näistä ikävistä lieveilmiöistä on vaaleilla valittujen päättäjien työssään kohtaama häirintä ja uhkailu. Eduskunnan kanslian vuonna 2018 julkaisemasta Tasa-arvo eduskuntatyössä-tutkimuksesta käy ilmi, että suurin osa kansanedustajista on saanut suoria uhkauksia sosiaalisessa mediassa.

Työskentelin vuosien 2018 ja 2019 aikana eduskunnassa kansanedustajan avustajana, ja havaitsin tänä aikana, että häiritsevien ja jopa uhkaavien viestien siivoaminen sosiaalisesta mediasta ja sähköpostista vie ison lohkon työajasta. Koin myös, että järkevien viestien jatkuva lukeminen vaikutti negatiivisesti jaksamiseen. Eduskunnasta lähdettyäni olen pohtinut useaan otteeseen, mikä ajaa sosiaalisen median käyttäjiä häiritsemään ja uhkailemaan demokraattisesti valittuja päättäjiä, ja mitä tälle ikävälle ilmiölle voi tehdä. Erityisesti minua on kiinnostanut häirinnän vaikutus naispoliittikkoihin, ja aihe onkin ajankohtaisempi kuin koskaan, sillä 2019 eduskuntavaaleissa valittiin ennätyksellinen määrä naispuolisia kansanedustajia. Opinnäytetyöprosessin tultua ajankohtaiseksi päätin, että nyt minulla on mahdollisuus tarttua härkää sarvista.

Tässä opinnäytetyössä tarkastellaan naiskansanedustajien kohtaamaa häirintää ja uhkailua sosiaalisessa mediassa. Opinnäytetyön osana syksyllä 2020 toteutettiin naiskansanedustajille suunnattu kyselytutkimus. Kysely lähetettiin kaikille 92 naiskansanedustajalle, joista hieman vajaa puolet vastasi. Kyselyn tulosten mukaan kaikki vastaajat yhtä lukuun ottamatta ovat kohdanneet häirintää sosiaalisessa mediassa, ja puolta vastaajista on uhkailtu. Lukijan on hyvä huomioida, että tekstissä lainataan järkyttäviäkin kommentteja. Avoimissa vastauksissa nousee esille muun muassa seksuaalista häirintää, väkivallalla uhkailua ja ulkonäön sekä älyllisen kyvykkyyden kommentointia. Vaikka on hankala arvioida, millaisia tulokset olisivat olleet, jos loput naiskansanedustajat olisivat vastanneet kyselyyn, opinnäytetyö tarjoaa arvokasta tietoa vuonna 2019 valitun eduskunnan naiskansanedustajien sosiaalisessa mediassa kohtaamasta häirinnästä ja heidän ajatuksistaan avoimien vastauksien muodossa. Vastauksissa naiskansanedustajat erittelevät kokemuksiaan verkkohäirinnästä ja -uhkailusta, miten mahdollinen häirintä vaikuttaa heidän työhönsä ja kertovat omia ratkaisuehdotuksiaan haasteiden ratkaisemiseksi. Opinnäytetyö alkaa tavoitteiden, tutkimusmenetelmän ja naiskansanedustajien taustatietojen esittelyllä, ja etenee verkkokeskusteluihin, verkkohäirintään ja viestinnän lainsäädäntöön liittyvään viitekehykseen. Näiden lukujen jälkeen käsitellään vastaajien kokemuksia verkkohäirinnästä, mutta heidän kommenttejaan esiintyy myös aiemmissa luvuissa. Loppuluvussa käsitellään sosiaalisen median tulevaisuutta ja ratkaisuja verkkohäirinnän vähentämiseksi.

Sukupuoleen kohdistuva viha on valitettavan yleinen ilmiö yhteiskunnassamme. Vuonna 2017 eduskunnan naisverkoston silloinen puheenjohtaja kertoi STT:lle joutuneensa sietämään esimerkiksi epämiellyttävää vihjailua ja kommentteja ulkonäöstään kentällä, ja jatkoi: ”Ihmiset jotenkin tuntevat, että kansanedustajat ovat vapaata riistaa, että heille voi sanoa mitä tahansa.” Samana vuonna työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan silloinen puheenjohtaja arvioi, että poliitikot kohtaavat eniten häirintää kansalaisten taholta esimerkiksi puheluiden ja sähköpostien muodossa.

Verkossa tapahtuvan viestinnän lisääntymisen myötä on äärettömän tärkeää tunnistaa, että myös viestintä voi olla häirintää. Toivon, että tämä opinnäytetyö löytää tiensä mahdollisimman monen tärkeässä yhteiskunnallisessa asemassa toimivan henkilön käsiin, ja että sen tuloksia pohditaan vakavasti ja ratkaisuja hakien. Tahdon myös kiittää sydämeni pohjasta jokaista kyselytutkimukseeni vastannutta kansanedustajaa.

2 TUTKIMUKSEN ESITTELY

2.1 Työn tavoitteet ja viitekehyksen esittely

Hypoteesi ennen kyselytutkimuksen lähettämistä oli, että naiskansanedustajat kohtaavat jonkin verran verkkohäirintää. Hypoteesi perustui ennen kaikkea Eduskunnan kanslian julkaisemaan Sukupuolten tasa-arvon toteutuminen eduskuntatyössä-tutkimukseen, mutta myös muun viitekehyksen tuottamaan kokonaiskuvaan sukupuolittuneesta verkkohäirinnästä. Kokonaisuutena opinnäytetyö pyrkii muodostamaan kuvan naiskansanedustajien kohtaamasta verkkohäirinnästä, heidän ajatuksistaan ja verkkohäirinnän mahdollistavista tekijöistä. Lisäksi se pyrkii valottamaan verkkohäirinnän käsitettä. Luonnollisesti tämä työ on tavoitteestaan huolimatta pintaraapaisu. Verkkohäirintä, sukupuolittunut ja poliittikkoihin kohdistuva häirintä ovat ilmiöinä niin laajoja, että niiden syvälinen ymmärtäminen ei ole mahdollista yhden katsauksen perusteella. Ylipäättään voisi argumentoida, että kaikki yksittäiset tutkimukset ja katsaukset tiettyyn aiheeseen ovat pintaraapaisuja. Tämä opinnäytetyö kuitenkin täydentää tutkimusta ja kokoaa yhteen paikkaan jo olemassa olevaa tietoa sukupuolittuneesta verkkohäirinnästä, sekä tarjoaa erittäin arvokasta dataa vuonna 2019 valittujen naiskansanedustajien kokemuksista. Perehtyminen sukupuolittuneeseen verkkohäirintään ja korkeassa asemassa toimivien naispoliitikkojen kohtaamiin haasteisiin on tarpeellista monelle yhteiskunnallisessa asemassa toimivalle. Tämän opinnäytetyön kyselytutkimuksen tuloksiin ja viitekehykseen tutustuminen voi olla hyödyllistä esimerkiksi minkä tahansa suomalaisen puolueen työntekijälle tai luottamustoimijalle toiminnan tasosta riippumatta. Myös moni politiikan rajapinnassa toimiva järjestö voi todeta tämän opinnäytetyön tulokset kiinnostaviksi. Verkossa tapahtuvan kommunikoinnin yleistyessä jatkuvasti on oleellista perehtyä ikäviin lieveilmiöihin, ja pohtia työkaluja, joilla verkossa tapahtuvaa häirintää ja uhkailua voisi ehkäistä. Ilmiön ja termistön ymmärtäminen voi auttaa myös kouluttamaan jo olemassa olevia ja tulevia vaikuttajapolvia, sekä kohtaamaan häirintää ja uhkailua kohdanneita.

Koska verkossa tapahtuva häirintä on monisyinen ongelma, kyselytutkimuksen tulosten lisäksi teksti pyrkii avaamaan verkkohäirintää sekä sen mahdollistavia tekijöitä ja motiiveja teoriaosan avulla. Lähteinä käytetään sosiaaliseen mediaan, verkkokeskusteluihin, viestinnän lainsäädäntöön, mediaan, tasa-arvoon ja verkkohäirintään liittyvää kirjallisuutta, artikkeleita, tutkimuksia ja uutisia. Lisäksi haastateltiin Naisten Linjan digitaalista väkivaltaa tai verkkovihaa kokeneita naisia tukevan Turv@verkko-hankkeen

projektipäällikköä, TaT ja VTL Louna Hakkarasta. Viitekehyksen ensimmäinen luku, Sosiaalinen media kohtaamisen ja vaikuttamisen välineenä, pyrkii lyhyesti taustoittamaan syitä ja motiiveja verkossa tapahtuvien keskusteluiden takana, ja avaamaan sosiaalisen median yhtiöiden roolia heidän alustoillaan tapahtuvien keskusteluiden mahdollistajana. Toisessa luvussa, Verkkohäirintä sosiaalisen median haasteena, pyritään avaamaan lukijalle verkkohäirintää käsitteenä, painottaen erityisesti sukupuolittunutta verkkohäirintää. Siinä käsitellään myös viestintään liittyvää lainsäädäntöä ja pyritään tutustuttamaan lukija verkkokeskusteluihin osallistuvan sosiaalisen median käyttäjän vastuisiin ja oikeuksiin. Lähteet on merkitty joko lainauksen perään, tai ajatuksen esittäjä on tuotu esille itse tekstissä. Jos tällaista merkintää ei löydy, kyseessä on tämän opinnäytetyön tekijän omaa pohdintaa.

2.2 Kyselytutkimuksen esittely

Opinnäytetyö yhdistelee kvalitatiivista ja kvantitatiivista tutkimusmenetelmää. Kyselytutkimuksessa selvitettiin tietoa naiskansanedustajien kohtaamasta verkkohäirinnästä kyselylomakkeella, ja kysymysasettelulla pyrittiin saamaan vastauksia kvantitatiiviselle tutkimukselle ominaisiin kysymyksiin kuten mitä, missä ja kuinka usein. Kyselytutkimus toteutettiin Google Forms - kyselylomakkeella 7.10.2020 – 3.12.2020 välisenä aikana. Kyselylomake lähetettiin kaikille naiskansanedustajille, joten kyseessä oli kokonaistutkimus. Naiskansanedustajia oli kokonaisuudessaan tutkimusvuonna 92, ja heistä 43 vastasi kyselyyn. Vastausprosentiksi muodostui siten 47 %. Vastaajien kadon vuoksi on hankala arvioida, millaisia tulokset olisivat olleet, jos loput naiskansanedustajat olisivat vastanneet kyselyyn. Opinnäytetyön tietopohjan kokoamista suunnitellessa oli tiedossa, että korkea vastausprosentti tulisi olemaan epätodennäköinen, minkä vuoksi kyselytutkimuksessa oli kvantitatiivisten kysymyksen lisäksi vapaaehtoisia avoimia kysymyksiä. Kyselytutkimuksen suurin anti onkin nämä avoimet vastaukset, jotka kuvaavat vastaajien kokemuksia ja näkemyksiä. Avoimet vastaukset auttavat ymmärtämään naiskansanedustajien kohtaamaa verkkohäirintää ja heidän ajatuksiaan, sillä ne vastaavat kvalitatiiviselle tutkimukselle ominaisiin kysymyksiin kuten miten ja millainen.

Kyselyyn vastanneet naiskansanedustajat esiintyvät tässä opinnäytteessä anonyminä, eikä heidän tunnistamistaan mahdollistavia seikkoja tuoda esille. Tästä syystä esimerkiksi avoimista vastauksista on voitu poistaa tunnistamisen mahdollistavia

paikkoja, nimiä tai seikkoja. Samoin vastaajia lainatessa taustatietoja tuodaan esille vain sen verran, että tunnistaminen ei ole mahdollista.

Kyselytutkimuksessa kerättiin seuraavat taustatiedot: ikä, puolue ja edustajakausten määrä. Näiden taustatietojen pohjalta analysoitiin vastauksia ryhmittäin. Vastaajilta kysyttiin taustatietojen lisäksi seuraavat pakolliset kysymykset:

- Mitä sosiaalisen median kanavia käytät?
- Oletko kokenut häirintää sosiaalisessa mediassa kansanedustajuutesi aikana?
- Onko sinua uhkailtu sosiaalisessa mediassa kansanedustajuutesi aikana?

Näiden pakollisten kysymysten lisäksi vastaajilla oli mahdollisuus avata kokemuksiaan ja ajatuksiaan vapaaehtoisten, avointen kysymysten kautta. Avoimissa kysymyksissä sai kertoa millaista häirintää ja/tai uhkailua on kokenut, kuka käsittelee mahdolliset häirintää/uhkailua koskevat viestit, millaisia resursseja mahdollisten viestien käsittely vaatii, vaikuttavatko viestit työskentelyyn tai jaksamiseen, ja kyselyn lopussa oli myös mahdollisuus vapaalle sanalle. Avoimia vastauksia eri kysymyksiin kertyi yhteensä 113 kappaletta. Kyselytutkimus kokonaisuudessaan löytyy liitteistä (liite 1).

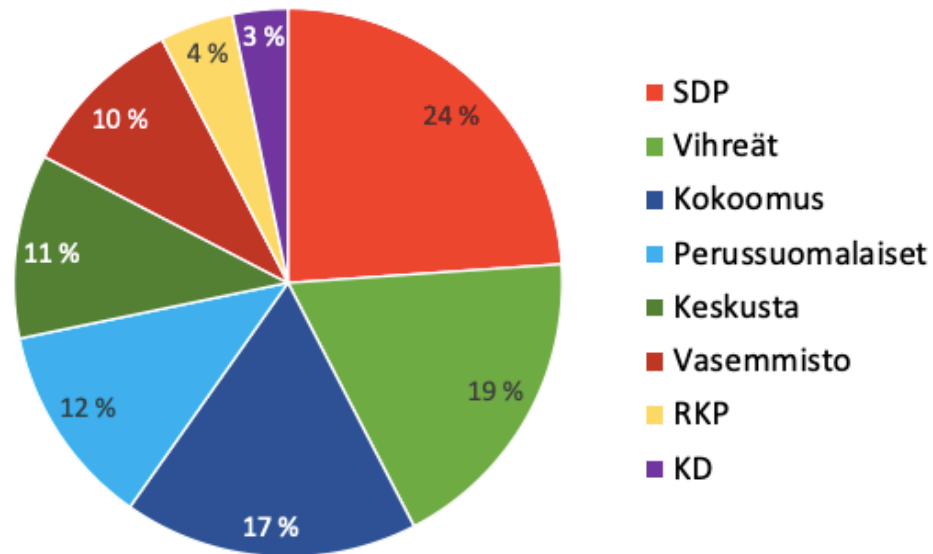
2.3 Naiskansanedustajien ja vastaajien taustatiedot

Kyselytutkimuksen toteuttamisvuonna 2020 naiskansanedustajia oli 92, ja heitä on saman verran myös vuonna 2021. He jakautuvat seuraavasti eduskuntaryhmittäin listattuna korkeimmasta naiskansanedustajien määrästä pienimpään:

Puolue	Naiskansanedustajien määrä
Suomen sosialidemokraattinen puolue	22
Vihreä liitto	17
Kansallinen Kokoomus	16
Perussuomalaiset	11
Suomen Keskusta	10
Vasemmistoliitto	9
Suomen ruotsalainen kansanpuolue	4
Suomen kristillisdemokraatit (KD)	3

Taulukko 1: Naiskansanedustajien määrä puolueittain

Naiskansanedustajien puoluejakauma

Kuva 1: Naiskansanedustajien jakauma puolueittain

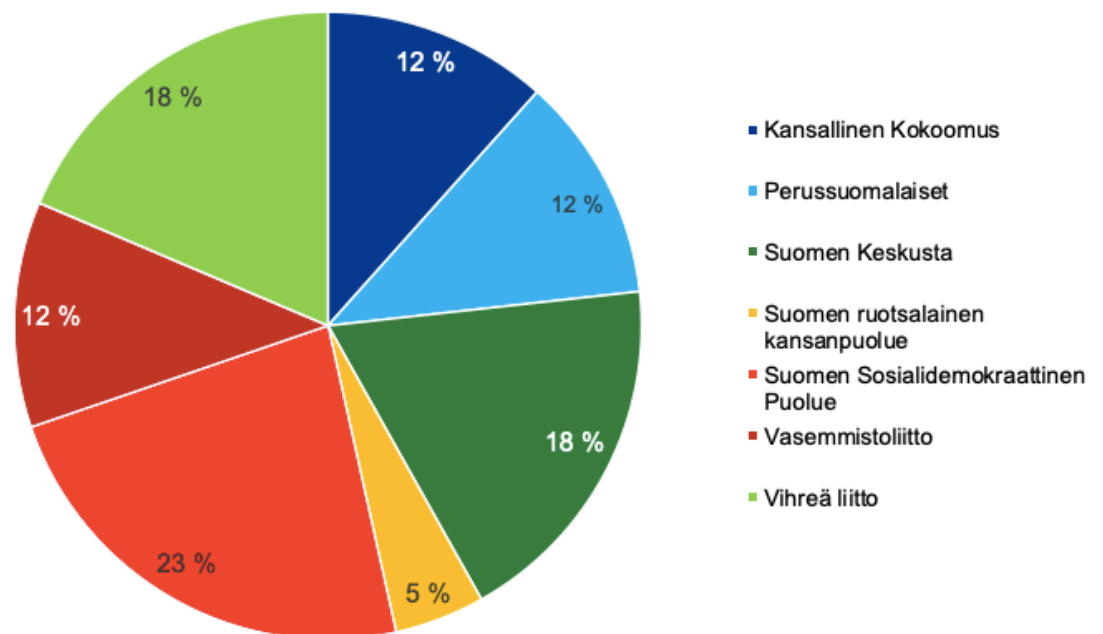
92 naiskansanedustajasta 43, eli 47 % tutkimusryhmästä, vastasi kyselyyn. Vastaajia kertyi kaikista puolueista kristillisdemokraatteja lukuun ottamatta. Ahkerimpia vastaajia olivat keskustan eduskuntaryhmän naiskansanedustajat, joiden kohdalla vastausprosentti kipusi 80 prosenttiin. Kokoomuksen eduskuntaryhmän naiskansanedustajista 31 % vastasi kyselyyn, joka oli kristillisdemokraattien jälkeen heikoin vastausprosentti. Muiden eduskuntaryhmien naiskansanedustajien vastausprosentti sijoittui 40–60 % väliin. Vastaajien määrä ja vastausprosentti eduskuntaryhmittäin eriteltynä suurimmasta vastausprosentista pienimpään oli seuraava:

Puolue	Vastaajien määrä	Vastausprosentti
Suomen Keskusta	8/10	80 %
Vasemmistoliitto	5/9	56 %
Suomen ruotsalainen kansanpuolue	2/4	50 %
Vihreä liitto	8/17	47 %
Perussuomalaiset	5/11	45 %

Suomen sosialidemokraattinen puolue	10/22	45 %
Kansallinen Kokoomus	5/16	31 %
Suomen kristillisdemokraatit (KD)	0/3	0 %

Taulukko 2: Vastaajien määrä ja vastausprosentti puolueittain

Vastaajien jakauma puolueittain

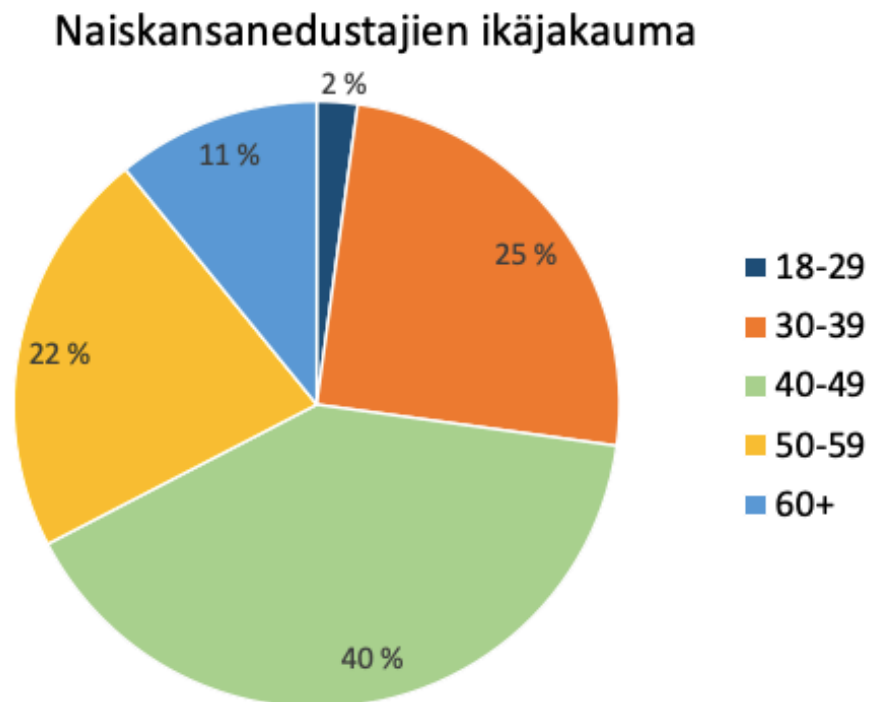

Kuva 2: Vastaajien jakauma puolueittain

Kyselyssä naiskansanedustajat valitsivat ikäryhmänsä seuraavista vaihtoehdoista: 18-29, 30-39, 40-49, 50-59 ja 60+. Näistä ikäryhmistä ahkerimmin kyselyyn vastasivat 30-39-vuotiaat, joiden vastausprosentiksi muodostui 59 %. Muiden ikäryhmien vastausprosentti sijoittui 40 ja 50 prosentin väliin. Naiskansanedustajien ikäjakauma, kyselyyn vastanneiden määrä ja vastausprosentti ikäryhmittäin oli seuraava:

Ikäryhmä	Naiskansanedustajien määrä	Vastanneiden määrä	Vastausprosentti
18–29	2	1	50 %
30–39	22	13	59 %
40–49	38	17	45 %
50–59	20	8	40 %
60 +	10	4	40 %

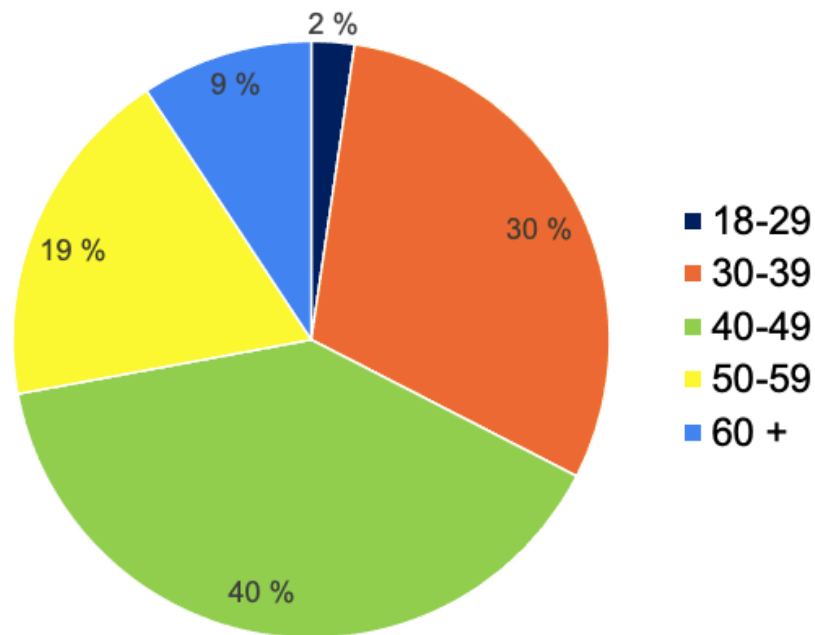
Taulukko 3: Naiskansanedustajien ikäjakauma, vastaajien määrä ja vastausprosentti ikäryhmän mukaan

Kuva 3: Naiskansanedustajien ikäjakauma ikäryhmittäin

Vastaajien jakauma iän mukaan

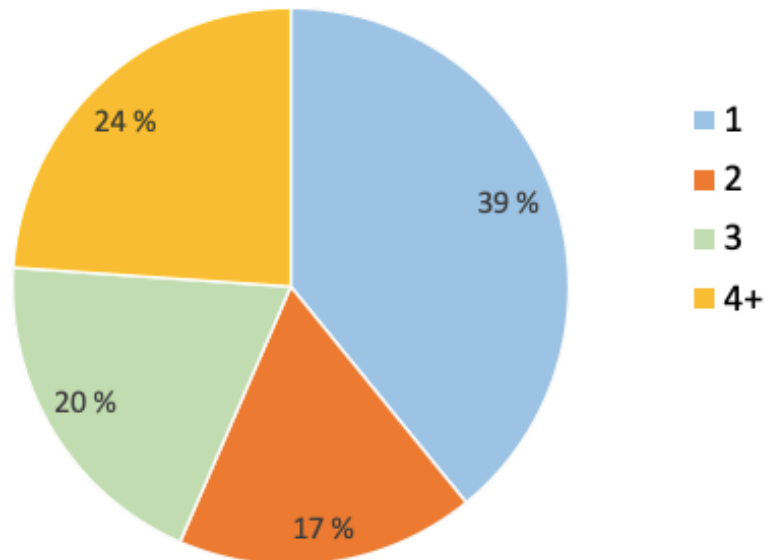
Kuva 4: Vastaajien jakauma ikäryhmittäin

Kyselyssä vastaajat täyttivät taustatietoihin monetta kautta he istuvat kansanedustajana. Kyselyn toteuttamisvuonna 2020 ensimmäisen kauden naiskansanedustajia oli 36 kappaletta, toisen kauden edustajia 16, kolmannen kauden 18 ja neljättä tai useampaa kautta istuvia oli 22 kappaletta. Näistä ryhmistä ensimmäisen kauden kansanedustajat vastasivat selvästi ahkerimmin: heidän vastausprosenttinsa oli 61 %. Kolmannen kauden naiskansanedustajien vastausprosentti jäi heikoimmaksi, heistä 28 % vastasi kyselyyn. Naiskansanedustajien jakauma edustajakausien, vastaajien määrän ja vastausprosentin mukaan oli seuraava:

Edustajakausien määrä	Naiskansanedustajien määrä	Vastanneiden määrä	Vastausprosentti
Ensimmäinen	36	22	61 %
Toinen	16	7	44 %
Kolmas	18	5	28 %
Neljä tai enemmän	22	9	41 %

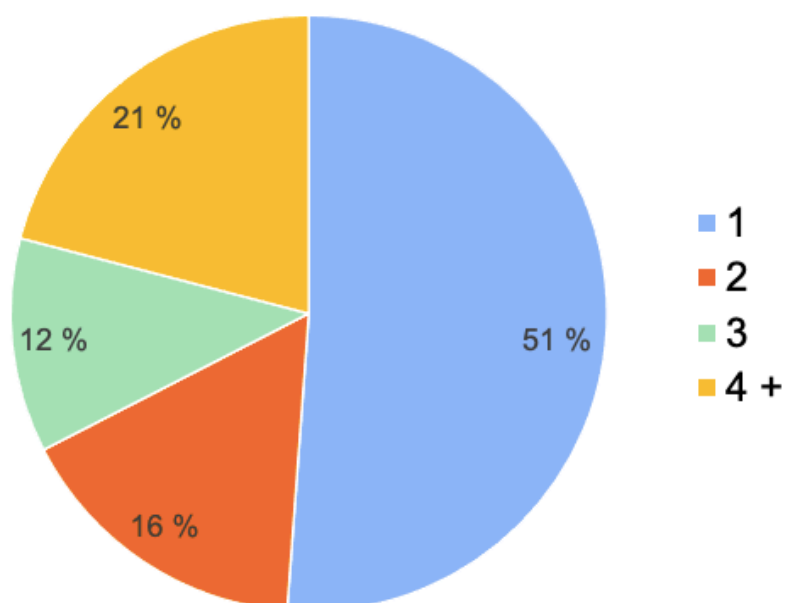
Taulukko 4: Naiskansanedustajien jakauma edustajakausien, vastaajien määrän ja vastausprosentin mukaan

Naiskansanedustajien jakauma edustajakausien mukaan

Kuva 5: Naiskansanedustajien jakauma edustajakausien mukaan

Vastaajien jakauma edustajakausien mukaan

Kuva 6: Vastaajien jakauma edustajakausien mukaan

2.4 Perusjoukon ja vastaajien vertailu

Kaavioita vertaamalla voi arvioida, millainen kyselytutkimukseen vastanneiden joukko on verrattuna koko perusjoukkoon, eli kaikkiin istuviin naiskansanedustajiin. Haaga-Helia ammattikorkeakoulun lehtori Aki Taanila kirjoittaa menetelmäblogissaan, että jos kyselyyn vastanneet ovat tutkimuksen kannalta olennaisissa asioissa erilaisia kuin vastaamatta jättäneet, kato heikentää kyselytutkimuksen luotettavuutta. Hänen mukaansa kadon vaikutusta voi kuitenkin arvioida muodostamalla oman arvion kadon mahdollisesta vaikutuksesta, ja vertaamalla perusjoukon taustamuuttujien (tässä tapauksessa puolue, ikäryhmä, edustajakaudet) jakaumia vastaajien taustamuuttujien jakaumiin. Jos taustamuuttujien jakaumat ovat melko samanlaisia perusjoukon ja vastaajien kesken, ei kato ole tällöin Taanilan mukaan vakava ongelma. On kuitenkin hyvä huomioida, että kadon aiheuttaman virheen arviointiin ei ole täysin varmaa keinoa.

Kun vertaa perusjoukkoa ja vastaajia puolueittain, huomaa että keskustalaiset vastaajat ylikorostuvat (naiskansanedustajista 11 % on keskustalaisia, mutta vastaajista heitä on 18 %) ja kokoomuslaisia vastaajia on puolueen naiskansanedustajien määrään verrattuna vähän (15 % naiskansanedustajista on kokoomuslaisia, vastaajista heitä on 12 %). Kristillisdemokraattien naiskansanedustajista yksikään ei vastannut. SDP:n, vihreiden, RKP:n ja perussuomalaisten kohdalla taustamuuttujien jakauma on perusjoukon ja vastaajien kohdalla lähes sama: eroa on vain yksi prosenttiyksikkö. Vasemmistoliiton naiskansanedustajia on 10 % kaikista naiskansanedustajista, vastaajista heitä on 12 %. Ikäryhmän perusteella vertailtuna 18–29-vuotiaiden, 40–49-vuotiaiden ja 60-vuotiaiden ja vanhempien naiskansanedustajien jakaumat ovat kahden tai alle prosenttiyksikön tarkkuudella samat sekä perusjoukossa että vastaajissa. 30–39-vuotiaat vastaajat ylikorostuvat hieman: vastaajista heitä on 30 %, kun kaikista naiskansanedustajista tämän ikäisiä on 25 %. Samoin 50–59-vuotiaiden joukossa on pientä heittoa: tämän ikäisiä vastaajia on 19 %, kun kaikkien naiskansanedustajien joukossa heitä on 22 %. Kuitenkin kaiken kaikkiaan puolueen ja ikäryhmän perusteella tarkasteltuna perusjoukon ja vastaajien taustamuuttujien jakauman ero jää jokaisessa ryhmässä alle kahdeksan prosenttiyksikön. Kun perusjoukkoa ja vastaajia vertailee edustajakausiensa perusteella, esille nousee hieman suurempia eroja. Ensimmäisen kauden naiskansanedustajat ylikorostuvat vastaajissa: heitä on 51 % vastaajista, kun kaikista naiskansanedustajista 39 % istuu ensimmäistä kauttaan. Kolmannen kauden kansanedustajia on puolestaan vastaajien joukossa vähemmän kuin perusjoukossa. Vastaajista 12 % on kolmannen kauden

kansanedustajia, kun kaikista naiskansanedustajista heitä on 20 %. Toisen kauden kansanedustajien kohdalla ero perusjoukon ja vastaajien välillä on vain yksi prosenttiyksikkö. Neljä kautta tai enemmän istuneita on vastaajissa 21 %, kaikista naiskansanedustajista heitä on 24 %.

Pääsääntöisesti voitaneen todeta, että kyselyyn vastanneet vastaavat kohtalaisen hyvin perusjoukkoa. Suurimmat vastaajakadon aiheuttamat haasteet ovat kristillisdemokratian vastaamatta jättäminen, keskustalaisten sekä ensimmäistä edustajakauttaan istuvien vastaajien ylikorostuminen ja kolmatta kauttaan istuvien naiskansanedustajien heikko vastausprosentti. Toisaalta sekä keskustalaisten (vastausprosentti (80 %) ja ensimmäisen kauden kansanedustajien (vastausprosentti 61 %) kohdalla tuloksia voi pitää kohtuullisen luotettavina. Kolmannen kauden naiskansanedustajien (vastausprosentti 28 %) ja kokoomuslaisten (vastausprosentti 31 %) kohdalla tuloksia tarkastellessa on hyvä pitää mielessä matalampi vastausprosentti.

3 SOSIAALINEN MEDIA KOHTAAMISEN JA VAIKUTTAMISEN VÄLINEENÄ

Kun tarkastellaan verkossa tapahtuvaa häirintää, on olennaista tarkastella myös sosiaalista mediaa verkkokeskustelujen mahdollistamisen alustana. Tässä luvussa tutustutaan sosiaalisen median käyttäjälukuihin Suomessa, verkkokeskusteluiden rooliin yhteiskunnassa, sosiaalisen median käyttäjien motiiveihin sekä sosiaalisen median rooliin politiikan työssä. Kyselyyn vastanneiden naiskansanedustajien kokemukset täydentävät tekstin havaintoja.

Sosiaalisella medalla tarkoitetaan verkossa käytettäviä sivustoja ja sovelluksia, joille on ominaista käyttäjien keskinäinen viestintä ja sisällöntuotanto, kuten kuvat, videot ja erilaiset tekstit. Tässä opinnäytetyössä keskitytään niihin sosiaalisen median kanaviin, jotka ovat luonteeltaan käyttäjien välistä keskustelua ja sosiaalisuutta korostavia. Tällaisia kanavia ovat esimerkiksi Facebook, Instagram, Twitter ja keskustelusovellukset kuten Facebook Messenger ja WhatsApp. Yksi oleellinen sosiaalisen median piirre on, että toisin kuin perinteisessä joukkoviestinnässä, käyttäjät eivät ole pelkästään vastaanottajia, vaan voivat myös toimia: esimerkiksi tuottaa ja jakaa sisältöjä sekä verkostoitua (Kari A. Hintikka, Jyväskylän yliopiston Kansalaisyhteiskunnan tutkimusportaali).

3.1 Sosiaalisen median kanavien käyttäjälukuja

Internet on Suomessa erittäin saavutettava alusta. Tilastokeskuksen mukaan vuonna 2019 79 % 16–89-vuotiaista suomalaisista käytti internetiä päivittäin, ja ylipäätään internetiä käyttää 90 % tästä ryhmästä. Saavutettavuutensa ja edullisuutensa vuoksi internet antaa julkaisualustana aiempaa paremmat mahdollisuudet uudentilaiselle aktiivisuudelle ja sosiaaliselle verkostoitumiselle.

Facebookin ensimmäinen suomenkielinen versio julkaistiin vuonna 2008, ja vaikka sen käyttäjämäärät ovat olleet laskussa viime vuosina, käytti palvelua vuonna 2019 vielä noin 2,7 miljoonaa suomalaista. Nousujohteista suosiota on nauttinut kuvapalvelu Instagram, jolla oli vuoden 2019 alkupuolella vajaa 2 miljoonaa käyttäjää Suomessa. Vaikuttajien ja toimittajien suosima Twitter on käyttäjämääriltään huomattavasti kahta aiempaa pienempi, mutta ylsi silti vuonna 2019 240 000 twiittaajaan ja lukijaan kuukaudessa

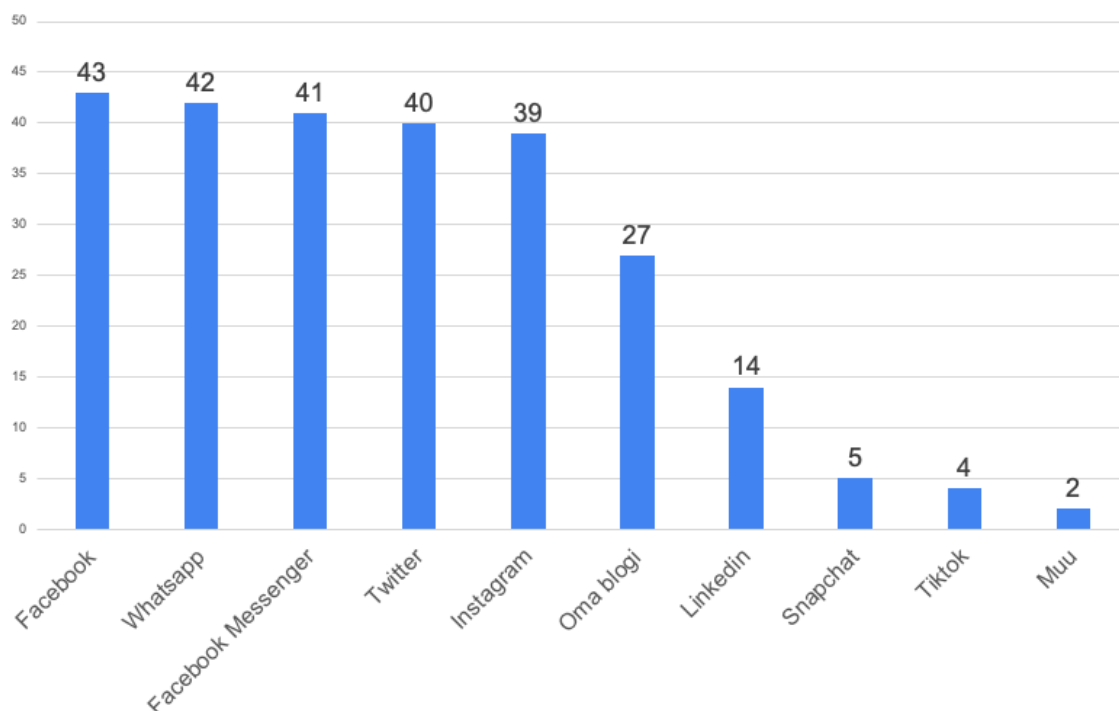
(Meltwater 2019). Vuonna 2017 erilaisia yhteisöpalveluita, kuten Facebookia, Instagramia ja Twitteriä seurasi noin 60 % suomalaisista (Suominen, Saarikoski ja Vaahensalo, 2019, 18).

Sosiaalinen media näyttäytyy lukujen valossa merkittävänä viestintäkanavana suomalaisille. Kuitenkin verkkokeskusteluissa käyttäjien roolit vaihtelevat vahvasti. Keskusteluihin voi osallistua itse tuottamalla tekstiä, mutta tilastojen valossa lukijoita on enemmän kuin kirjoittajia. Esimerkiksi vuonna 2017 vain 11 % miehistä ja viisi prosenttia naisista oli itse tuottanut tekstiä keskusteluihin kuluneen kolmen kuukauden aikana (Suominen, Saarikoski ja Vaahensalo, 2019, 17).

3.2 Vastaajien käyttämät sosiaalisen median kanavat

Kyselytutkimukseen vastanneet naiskansanedustajat ovat aktiivisia sosiaalisen median käyttäjiä ikäryhmästä riippumatta. Useampi vastaaja kertoo avoimissa vastauksissa pitävänsä sosiaalista mediaa tärkeänä työkaluna kansanedustajalle. Kyselyssä he valitsivat seuraavista vaihtoehtoista, mitä sosiaalisen median kanavia he käyttävät:

- Facebook
- Instagram
- Twitter
- Oma blogi (esim. nettisivu, jolla on keskustelu- ja kommentointimahdollisuus)
- Facebook Messenger
- WhatsApp
- Snapchat
- Tiktok
- LinkedIn
- Muu, mikä? Avaa tekstikenttään.

Kuva 7: Vastaajien käyttämät somekanavat

Kyselyn 43 vastaajasta kaikki ilmoittavat käyttävänsä Facebookia. Myös WhatsAppia, Facebook Messengeriä, Twitteriä ja Instagramia ilmoittaa käyttävänsä lähes jokainen vastaaja. 27 vastaajaa sanoo käyttävänsä omaa blogia, ja 14 kertoo olevansa LinkedInissä. Vastausvaihtoehdoista Snapchat ja Tiktok ovat selvästi vähiten suosittuja.

3.3 Keskustelu ja kohtaaminen sosiaalisessa mediassa

Verkkokeskusteluita kirjassaan ”Digitaalisia kohtaamisia – Verkkokeskustelut BBS-purkeista sosiaaliseen mediaan” tutkineet Jaakko Suominen, Petri Saarikoski ja Elina Vaahensalo määrittävät verkkokeskustelun ”karkealla tasolla vähintään kahden osapuolen tekstimuotoisten viestien vaihtamiseksi tietokoneympäristössä”. Sosiaalinen media mahdollistaakin kohtaamisen ja verkostoitumisen uudella tavalla. Se tuo paikallispoliitikot ja kansanedustajat etusivulle Facebookin ja Instagramin sisältövirtoihin ja kasaa samoin ajattelevia ihmisiä yhteen ryhmien, tykkäystoimintojen ja algoritmien avulla. Tällaisten sisällönjakopalveluiden avulla käyttäjät ”ilmaisevat yksilöllisyytensä ja liittyvät yhteen” (Nieminen, Pantti, 2012, 17). Näin yksittäisilläkin kansalaisilla on mahdollisuus viestiä muille käyttäjille ja tulla mielipidevaikuttajaksi (Pesonen, 2017, esipuhe). Esimerkkinä yksittäisten sosiaalisen median kanavien käyttäjien verkostoitumisesta,

sisällöntuotannosta ja vaikuttamisesta toimii #metoo, joka olisi tuskin tapahtunut ilman sosiaalista mediaa. Hyvä esimerkki kotimaasta on Vuoden viestintätekona 2013 palkittu Tahdon2013-kampanja, jossa sosiaalisen median voimaa hyödynnettiin perinteisten vaikuttajatapaamisen ohella. Muun muassa näiden seikkojen vuoksi verkkokeskustelut ovat jatkuvasti oleellisemmassa asemassa yhteiskunnassa. Ne voivat nostaa puheenaiheita pienestä piiristä suuren yleisön tietoisuuteen, mutta ne myös toimivat ikään kuin kaikkamio, joka toistaa ja vahvistaa käyttäjien jopa radikaalejakin mielipiteitä (Suominen, Saarikoski ja Vaahensalo, 2019, 257), ja näin ollen johtaa jopa verkkohäirintään ja -uhkailuun.

”Sosiaalinen media on tänä päivänä tärkeä työkalu kansanedustajalle. Olisi toivottavaa, että siellä kaikki toimisivat ja keskustelisivat vaikka värikkäästikin, mutta hyvän käytöksen mukaan.”

- Kyselytutkimukseen vastannut kansanedustaja (kok.)

Suomisen, Saarikosken ja Vaahensalon mukaan sosiaalisen median käyttäjillä on monia syitä verkkokeskusteluun: niillä voidaan esimerkiksi pyrkiä vaikuttamaan muiden mielipiteisiin, tai muodostamaan oma kanta. Kirjoittajat huomauttavat myös, että verkkokeskustelut eivät usein noudata julkisuuden ja demokratian tutkijoiden korkeatasoiselle keskustelle määrittelemiä normeja, sillä ne mahdollistavat muun muassa toisten käyttäjien solvaamisen, vihapuheen ja ideologisen informaatiovaikuttamisen (Suominen, Saarikoski ja Vaahensalo, 2019, 17). Tunteiden, erityisesti vihan, hyödyntäminen toimii, kun ihmisiä tahdotaan saada toimimaan poliittisesti. Sisältöä, joka saa verkkokeskusteluihin osallistuvat ärsyyntymään, jaetaan sosiaalisessa mediassa (Joonas Hihnala, Viha vaikuttamisen välineenä sosiaalisessa mediassa, Ilmiömedia, 7.5.2019). Useat tämän opinnäytetyön kyselytutkimukseen vastanneet kansanedustajat ovat huomanneet tämän työssään avoimien vastausten perusteella. Kyselyyn vastannut keskustalainen kansanedustaja pitää selvänä, että sosiaalisen median yleistymisen on lisännyt häirintää ja asiatonta kommentointia, ja että se on haastava alusta käydä tasokasta keskustelua. Samalla hän kuitenkin toteaa, että some on tarjonnut uudenlaisia mahdollisuuksia kohdata ihmisiä suoraan, viestiä näkemyksiään ja käydä keskustelua. Myös Suominen, Saarikoski ja Vaahensalo kirjoittavat, että toisaalta osa tutkijoista puolustaa verkkokeskusteluja, koska ne tuovat yhteen ristiriitaisia ääniä, ja että ”tietty työkeys on todiste terveestä poliittisesta väittelystä” (Suominen, Saarikoski ja Vaahensalo, 2019, 17). Kyselyyn vastanneen Vasemmistoliiton kansanedustajan mukaan kansanedustajien tulee kestää kritiikkiä, mutta

kovankin poliittisen kritiikin voisi muotoilla ilman haukkumista. Kyseisessä avoimessa vastauksessa hän kirjoittaa, että jotkut ihmiset vaikuttavat menettäneen käytöstapansa. Käytöstapojen perään kuuluttaa myös kokoomuksen kansanedustaja, joka toivoo, että ”vaikka sosiaalisessa mediassa keskusteltaisiin värikkäästikin, mutta hyvän käytöksen mukaan”. On ymmärrettävää, että työssään jatkuvasti erilaisia viestejä vastaanottava henkilö toivoisi viestien sisällön olevan enemmän miellyttävä kuin epämieluisa. Toisaalta juuri viestejä, jotka eivät ole häirintää vaan lähinnä huonojen käytöstapojen mukaisia, voisi pitää merkinä aiemmin mainittuun terveeseen poliittiseen väittelyyn silloin tällöin liittyvästä tönkeydestä.

3.3.1 Sosiaalisen median yhtiöiden rooli verkkokeskusteluiden rakentumisessa – villitsijä vai portinvartija?

On selvää, että verkkokeskusteluista vauhdittavat suurten sosiaalisen median yhtiöiden käyttämät algoritmit, jotka yhdistävät samoin ajattelevia käyttäjiä. Algoritmien käyttö on ymmärrettävää, sillä sekä yksilöt että ryhmät rakentavat identiteettiään suhteessa muihin ihmisiin ja kulttuuriin, ja tähän kuuluvat oleellisesti myös kysymykset samankaltaisuudesta ja erilaisuudesta (Nieminen, Pantti, 2012, 17). Toisin sanoen sosiaalisen median käyttäjät pääsevät algoritmien ansiosta tehokkaammin kohtaamaan kaltaisiaan ja kuluttamaan samoin ajattelevien sisältöä, ja näin myös rakentamaan omaa identiteettiään. Algoritmien käyttö on kuitenkin osoittautunut osaltaan ongelmalliseksi. The Wall Street Journal kirjoitti keväällä 2020 Facebookin sisäisestä raportista, joka paljasti, että jopa 64 % nykyisten valtajärjestelmien kumoamisesta Yhdysvalloissa haaveilevista ääriryhmien jäsenistä oli löytänyt tiensä näihin Facebook-ryhmiin yhtiön omien algoritmien myötä (The Wall Street Journal, 26.5.2020). Alkuvuodesta 2021 Facebook ilmoitti lopettavansa poliittisesti painottuneiden ryhmien suosittelun käyttäjilleen, ja pitävänsä tätä linjausta pitkäkestoisena sekä maailmanlaajuisena (HS, 28.1.2021). Tämän toimenpiteen toivotaan rauhoittavan erimielistä keskustelua alustalla. Päätös ajoittui Yhdysvaltojen presidentinvaalien ja loppiaisena tapahtuneen Capitolin valtauksen jälkimaininkeihin. Joukko- viestinnälle tyypillinen sensori onkin epätyypillisempää internetin eri alustoilla, ja näin ollen kynnyks sisällön, oli se minkälaista tahansa, julkaisemiseen on matalampi (Seppänen ja Väliaverronen, 2012, 40). Verkkokeskustelut ovat kehittyneet melkein kuin villiksi länneksi vailla sääntöjä, ja vaikuttaa, että valitun politiikan seurauksiin on alettu hiljalleen havahtua. Myös osa kyselyyn vastanneista naiskansanedustajista viittaa tähän kehitykseen avoimissa vastauksissaan. SDP:n kansanedustaja toivoo parempia

mahdollisuuksia epätoivottujen kommenttien suodattamiseen. Vihreiden kansanedustaja kertoo toivovansa välillä, että Twitterin kaltaiset alustat vaatisivat tunnistautumista, jotta valetilejä ei pystyisi luomaan. Keskustan kansanedustaja kuuluttaa ”somejäteiltä entistä tiukempia linjauksia sen suhteen, että uhkaavat ja/tai selvästi asiattomat, jopa laittomat tekstit ja niiden levittäjät estettäisiin, nykyistä pidemmäksi määräajaksi.” Kyseinen vastaaja mainitsee myös algoritmit ja toivoo, että ne eivät tukisi skandaalinhakuisten, mustavalkoisten postausten ja mielipiteiden näkyvyyttä, puhumattakaan selvästi valheellisista postauksista. Sosiaalisen median yhtiöiden vastuuta vihamielisten sisältöjen levittämisen estämisessä vaatii myös sosiaalisessa mediassa toimivia radikaalioikeistolaisia verkostoja pro graduksaan tutkinut Joonas Hihnala artikkelissaan ”Viha vaikuttamisen välineenä sosiaalisessa mediassa” (Ilmiömedia, 7.5.2019). Hihnala toteaa, että ”kaupallisten sosiaalisten medioiden on otettava vastuuta siitä, miten heidän palveluitaan käytetään vihamielisen sisällön levittämisessä”. Alustojen ylläpitäjien vastuun puolesta puhuu myös viestintään liittyvästä lainsäädännöstä useita teoksia kirjoittanut viestintäoikeuteen erikoistunut asianajaja, oikeustieteen lisensiaatti ja varatuomari Pirkko Pesonen, jonka mielestä eri sosiaalisen median sivustojen ylläpitäjien tulisi panostaa moderointiin ja valvontaan, ja että lainsäädännön tulee päteä myös keskustelufoorumeilla (Pesonen, 2017, 313). Hän toteaa myös, ettei ole oikein, että virkansa puolesta julkisesti esiintyviä virkamiehiä ja poliitikkoja voi uhkailla ja vainota seuraamuksitta verkkokeskusteluissa.

”Toivoisin somejäteiltä entistä tiukempia linjauksia sen suhteen, että uhkaavat ja / tai selvästi asiattomat, jopa laittomat tekstit ja niiden levittäjät estettäisiin, nykyistä pidemmäksi määräajaksi. Samaten olisi toivottavaa, että algoritmit eivät ylipainotetusti tukisi skandaalinhakuisten, mustavalkoisten postausten ja mielipiteiden näkyvyyttä. Puhumattakaan selvästi valheellisista tai vaihtoehtoisia totuuksia sisältävistä postauksista. Näiden ongelmien ratkaisu on varmasti vaativaa työtä, mutta se olisi pitkällä sihdillä todella tärkeää.”

- Kyselytutkimukseen vastannut kansanedustaja (kesk.)

Sosiaalisen median sisällöntuotannon luonteeseen kuuluu spontaanisuus, jota ei voi saavuttaa, jos palveluntarjoajat noudattaisivat samanlaista portinvartijakäytäntöä kuin perinteinen media. On kuitenkin selvää, että moderoinnin ja valvonnan puute on

mahdollistanut kehityksen, jossa poliittisia päättäjiä voi häiritä ilman pelkoa seuraamuksista. Voi olla, että sosiaalisen median yhtiöt eivät ole pitäneet itseään mediayhtiöinä ja näin tunnistaneet vastuutaan, kuten Jyväskylän yliopiston journalistiikan apulaisprofessori Turo Uskali ehdottaa Ylen haastattelussa (Yle, 9.1.2021). Kuitenkin moderointiin ja valvontaan panostamatta jättäminen on ollut sosiaalisen median yhtiöiltä tietoinen päätös. Vaikka verkossa tapahtuva häirintä ei ole ilmiönä uusi, vasta Yhdysvaltain vuoden 2020 presidentinvaalit vaikuttavat kunnolla ravistelleen sosiaalisen median jättejä tajuaan heidän massiivisen vastuunsa. Aiemmin mainitun Facebookin linjauksen lisäksi muun muassa Twitter jähdytti presidentti Donald Trumpin tilin perusteena riski siitä, että Trump voisi käyttää tiliään väkivaltaan yllyttämiseen (Yle, 9.1.2021).

3.3.2 Verkkokeskusteluiden merkitys politiikassa

Selkeistä verkkokeskusteluiden negatiivisista aspekteista huolimatta merkittävä osa kyselytutkimuksen avoimiin kysymyksiin vastanneista naiskansanedustajista pitää sosiaalista mediaa myös positiivisena osana työtä. Vasemmistoliiton kansanedustaja kuvaa sosiaalisen median käyttöä hyödyllisenä keinona kertoa näkemyksiä ja kuulla ihmisten kokemuksia. Keskustan kansanedustajan mukaan sosiaalinen media mahdollistaa yhteydenpidon äänestäjiin, ja se on kanava antaa palautetta kansanedustajalle, ”niin hyvää kuin huonoakin”. Yksi SDP:n kansanedustaja pitää sosiaalista mediaa välttämättömänä työkaluna, ja toisen saman puolueen edustajan mukaan hyvä puoli on, että yhteydenotokynnys on madaltunut uusien kanavien myötä.

”Sosiaalinen media vaatii kansanedustajan aikaa ja on paljon mahdollistava alusta ihmisten kommunikoinnissa. Se mahdollistaa yhteydenpidon äänestäjiin ja on kanava antaa palautetta edustajalle, niin hyvää kuin huonoakin. Valitettavasti osa ihmisistä käyttää somea myös ilkeilyyn ja törkeilyyn.”

- Kyselytutkimukseen vastannut kansanedustaja (kesk.)

Sosiaalisen median yleistymisen on muuttanut erityisesti poliitikkojen mahdollisuutta suojella yksityiselämäänsä epätoivotulta huomiolta. Ennen sosiaalisen median aikakautta poliitikkojen yksityiselämä oli Suomessa tabu: usein toimittajat tiesivät yksityisiä seikkoja monien poliitikkojen elämästä, mutta näitä tietoja ei pidetty soveliaana paljastaa

esimerkiksi sanomalehdessä (Seppänen ja Väliaverronen, 2012, 48). Sosiaalisen median kasvun myötä politiikka on kuitenkin henkilöitynyt entisestään. Kansalaisten käsitykset poliitikoista syntyvät ensisijaisesti median välityksellä (Nieminen, Pantti, 2012, 17–18), ja sosiaalinen media edesauttaa erilaisten käsitysten ja mielikuvien syntyä. Eduskunnan kanslian vuonna 2018 julkaiseman Tasa-arvo eduskuntatyössä – Sukupuolten tasa-arvon toteutuminen eduskuntatyössä-selvityksen mukaan sosiaalinen media koettiin kansanedustajan työssä voimavarana silloin, kun kanavista saa positiivista palautetta. Lisäksi sosiaalinen media koettiin hyvänä työkaluna suurien ihmismäärien tavoittamiseen, omien ajatusten esille tuomiseen ja ”kentän palautteen” kuuntelemiseen. Sekä tämän opinnäytetyön kyselytutkimuksen että eduskunnan kanslian selvityksen perusteella sosiaalinen media on erittäin tärkeä, ellei välttämätön, työkalu kansanedustajan työssä. Jos kansanedustaja päättäisi jättää käyttämättä sosiaalista mediaa, sillä voisi olla vaikutuksia kansalaisten yhteydenottokynnykseen, palautteen kuuntelemiseen ja ideoiden vaihtamiseen, omien ajatusten ja esitysten esille tuomisen tehokkuuteen sekä yleiseen mielikuvaan kyseisestä kansanedustajasta. Sosiaalinen media on myös tärkeä työkalu vaalimainonnassa. Sosiaalisen median merkityksen vuoksi on tärkeää, että kansanedustajat kokevat voivansa toimia verkkoympäristössä vapaasti ja turvallisesti. ”Pidän selvänä, että sosiaalisen median yleistymisen on lisännyt häirintää ja asiatonta kommentointia. Some on toki tarjonnut myös uusia mahdollisuuksia kohdata ihmisiä suoraan, viestiä näkemyksiään ja käydä keskustelua, mutta alustana tasokkaalle keskustelulle se on monesti haastava”, kirjoittaa tämän opinnäytetyön kyselytutkimukseen vastannut keskustalainen kansanedustaja. Aiemmin mainitun eduskunnan kanslian selvityksen mukaan monet edustajat ovat ottaneet ikävien viestien vuoksi sosiaalisen median käyttöstrategiakseen yksisuuntaisen tiedottamisen vuorovaikutuksen sijaan. Toisaalta osa kansanedustajista ei kokenut tätä lähestymistapaa omakseen, vaan päinvastoin he pyrkivät puhumaan runsaasti keskustelua herättävistä aiheista. Kuitenkin selvityksen mukaan voitiin todeta, että verkkokeskusteluiden ikävät aspektit vaikuttavat siihen, miten kansanedustajat käyttävät sosiaalista mediaa. Vihamielisellä sisällöllä, kuten verkkovihalla, on vaikutusta demokraattiseen osallistumiseen, sillä se vainoaa kohteitaan käytännössä ikuisesti (Joonas Hihnala, Viha vaikuttamisen välineenä sosiaalisessa mediassa, Ilmiömedia, 7.5.2019). Vaikka sosiaalinen media on erittäin oleellinen viestintäkanava kansanedustajille, se on kuitenkin vain yksi monista. Aiemmin mainitun eduskunnan kanslian selvityksen mukaan kansanedustajat saavat ”kovaa palautetta” myös henkilökohtaisesti erilaisissa tapahtumissa, sähköpostitse ja ”yleisinä kommenttipuheenvuoroina eri

medioissa”. Kuitenkin erityisesti sosiaalinen media nostettiin haastatteluissa esiin kanavana, jossa on madaltunut kynnys antaa ”loukkaavaa ja törkeää palautetta”.

4 VERKKOHÄIRINTÄ SOSIAALISEN MEDIAN HAASTEENA

Tässä luvussa käsitellään sukupuolittunutta verkkohäirintää, aiempaa tutkimustietoa kansanedustajien kohtaamasta verkkohäirinnästä ja viestintään liittyvää lainsäädäntöä. Verkossa tapahtuvan kommunikoinnin lisääntyessä myös epätoivottava viestintä lisääntyy. Verkkohäirinnän käsite voi olla epäselvä monelle sosiaalisen median käyttäjälle, ja sallitun ja ei-sallitun viestinnän rajan tunnistaminen voi siten hankaloitua. Riippuu myös viestin vastaanottajasta, millaiset viestit tulkitaan häirintänä ja millaiset ei. Osa tämän opinnäytetyön kyselytutkimuksen vastaajista pohtii vastauksissaan häirinnän määrittelmää. Esimerkiksi kyselyyn vastannut keskustalainen kansanedustaja valaisee avoimessa vastauksessaan ajatteluaan häirinnästä seuraavasti: ”Valitsin vastausvaihtoehdon muutaman kerran [kohdannut häirintää sosiaalisessa mediassa], joilla tarkoitan konkreettisempaa henkilökohtaista häirintää / uhkailevaa vihjailua, joka kohdistuu nimenomaisesti omaan persoonaan ja / tai kantoihin. Tällainen siis ollut kohdallani kuitenkin melko harvinaista. Arkipäiväisempää on sen sijaan asiaton ja tyyliiltään ala-arvoinen kommentointi, joka kohdistuu yleisemmin edustamaani puolueeseen. Eli riippuen vähän siitä miten asian omassa päässä määrittelee ja jaottelee, olisi tähän kohtaan voinut vastata ainakin parilla eri tapaa.” Kyseinen vastaus kuvaa hyvin verkkohäirinnän yleis-pätevän määrittelyn haastavuutta. Myös tätä opinnäytetyötä varten haastateltu Naisten Linjan Turv@verkko-hankkeen projektipäällikkö Louna Hakkarainen mainitsee, että verkkohäirinnän tai digitaalisen väkivallan määrittely on haastavaa, sillä päällekkäisiä termejä on paljon, ja niillä usein hieman eri sisällöt ja painotukset. Kuitenkin selkeitä tunnusmerkkejä verkkohäirinnän määrittelyä varten on olemassa, ja niihin tutustuminen auttaa tunnistamaan verkossa tapahtuvaa häirintää. Esimerkiksi Hakkarainen kertoo, että heidän [Naisten Linjan] tekemänsä työn lähtökohtana on, että väkivaltaa kokenut määrittelee itse, millaisen toiminnan hän kokee häirinnäksi. Turv@verkko-hanke on vuonna 2018 alkanut hanke, jonka tärkeimpinä tavoitteina on muun muassa tukea naisia, jotka ovat kokeneet digitaalista väkivaltaa tai verkkovihaa. Kyselytutkimukseen vastanneiden naiskansanedustajien verkossa kohtaamaa häirintää käsitellään tarkemmin luvussa 5. Louna Hakkaraisen sähköpostitse toteutetun haastattelun voi löytää kokonaisuudessaan liitteestä 2.

Verkossa viestivän on myös tärkeä tiedostaa, että viestintä voi olla rikos. Sosiaalinen media ja muut internetin keskustelufoorumit eivät ole lainsäädännöstä vapaita alueita,

vaikka käytännössä voikin olla, että valvontaa ei pystytä toteuttamaan riittävällä tasolla. Viestintään liittyvä lainsäädäntö linkittyy olennaisesti ihmisten väliseen kommunikointiin, oikeuksiin ja vastuuseen sosiaalisessa mediassa, ja siksi siihen perehtyminen on tärkeää sosiaalista mediaa työkalunaan käyttäville. Kyselytutkimukseen vastanneet kansanedustajat toivat joissain vastauksissa esille tehneensä rikosilmoituksia saamistaan viesteistä, ja käyttivät vastauksissaan termejä, jotka juontavat viestintään liittyvästä lainsäädännöstä. Tämän vuoksi tässä luvussa käsitellään lyhyesti viestinnän lainsäädäntöä. Opinnäytetyössä ei kuitenkaan arvioida vastaajien sosiaalisessa mediassa vastaanottamien viestien lainmukaisuutta, tai täyttääkö mikään viesti rikoslain tunnusmerkistää. Tällaista arviointia voi suorittaa ainoastaan aiheeseen koulutettu virkavalta, asiantuntijat ja oikeuslaitos.

4.1 Sukupuolittunut verkkohäirintä

Tasa-arvovaltuutetun mukaan **sukupuoleen perustuvalla häirinnällä** viitataan sukupuoleen, sukupuoli-identiteettiin tai sukupuolen ilmaisuun liittyvään ei-toivottuun käytökseen. Tällainen häirintä, toisin kuin seksuaalinen häirintä, ei ole luonteeltaan seksuaalista. Kuitenkin sillä tarkoituksellisesti loukataan kohteen henkistä tai fyysistä koskemattomuutta, ja luodaan ”uhkaava, vihamielinen, halventava, nöyryyttävä tai ahdistava ilmapiiiri”. Naisten Linjan Hakkaraisen mukaan sanalla sukupuolittunut viitataan siihen, että verkkohäirintäilmiö koskettaa ihmisiä eri tavalla sukupuolen mukaan. ”Tutkimuksissa on selvinnyt mm. se, että naiset kokevat verkkohäirinnän huomattavasti vahingollisempina kuin miehet, nuoret naiset ja nuoret miehet eroavat merkittävästi asenteissaan verkkohäirinnän suhteen”, hän kirjoittaa haastatteluvastauksessaan. Hän myös mainitsee, että naisiin kohdistuva verkkohäirintä on pääasiassa miesten tekemää, kun puolestaan miehet kokevat verkkohäirintää sekä miesten että naisten taholta. Tämän tunnistaa myös kyselytutkimukseen vastannut vasemmistoliiton kansanedustaja. Hän kirjoittaa, että ”erityisesti miespuolisten henkilöiden aggressiivinen ja epäasiallinen kommentointi on harmillisen yleistä”.

”Kansanedustajan pitää kestää kritiikkiä, mutta erityisesti miespuolisten henkilöiden aggressiivinen ja epäasiallinen kommentointi on harmillisen yleistä.”

- Kyselytutkimukseen vastannut kansanedustaja (vas.)

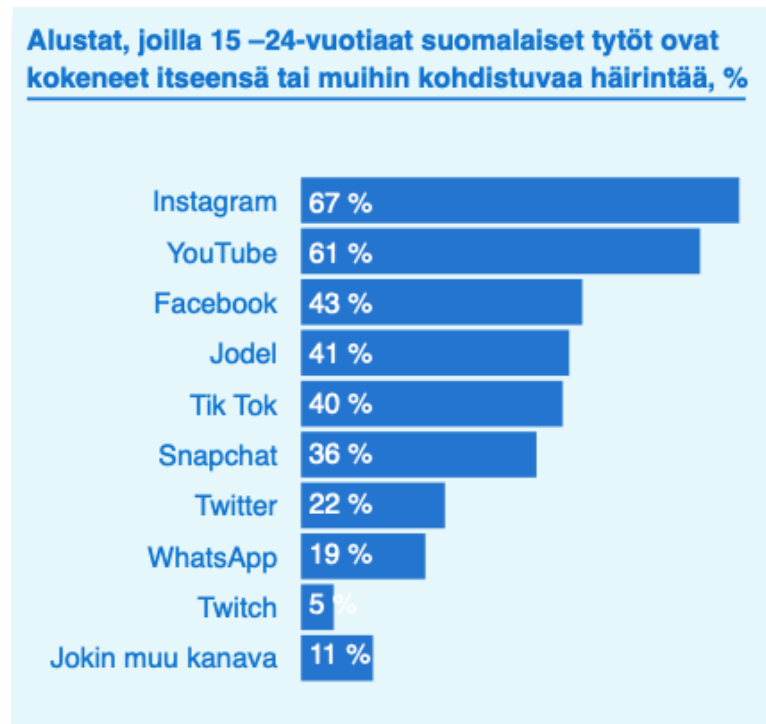
Naisten Linjan Hakkaraisen mukaan sukupuolittuneen verkkovihan ja häirinnän taktiikoita voivat olla esimerkiksi uhkailu ja pelottelu, häpäisy ja uskottavuuden kyseenalaistaminen. Myös osa kyselytutkimukseen vastanneista kansanedustajista tunnistaa uskottavuuden kyseenalaistamisen yhtenä verkkohäirinnän muotona. Esimerkiksi vasemmistoliiton kansanedustaja kirjoittaa vastaanottaneensa ”sanallista herjaamista osaamiseni arvioimisesta naisena”, ja RKP:n kansanedustaja mainitsee ilkeät kommentit liittyen hänen taitoihinsa. Louna Hakkarainen kertoo, että Naisten Linjan omassa kyselyssä yleisimmät verkkohäirinnän muodot olivat seksistiset ja naisvihamieliset kommentit, loukkaava kielenkäyttö ja uskottavuuden kyseenalaistaminen. Lisäksi yleisiä häirinnän tai väkivallan muotoja olivat myös muun muassa seksuaalisen ahdistelu ja fyysisellä tai seksuaalisella väkivallalla uhkaaminen.

Plan International on tutkinut sukupuolittunutta verkkohäirintää koostamalla yli 14 000 tytön ja nuoren naisen kokemuksia maailmanlaajuisesti vuonna 2020 julkaistussa tutkimuksessaan *Free to be online? Girls' and young women's experiences of online harassment*. Suomeen keskittyvässä maakohtaisessa julkaisussa (*Free to be online? Tyttöjen ja naisten kokemuksia verkkohäirinnästä Suomessa*, Plan International Suomi, 2020) kerrotaan, että kyselyyn vastanneista 15–24-vuotiaista tytöistä ja nuorista naisista jopa 42 % on joutunut verkkohäirinnän kohteeksi. Vastaajista 32 % on kohdannut seksuaalista häirintää verkossa, ja 31 % on saanut jatkuvia ei-toivottuja yhteydenottoja. Planin tutkimuksen perusteella on selvää, että verkkohäirinnällä on vaikutuksia tyttöjen ja nuorten naisten sosiaalisen median käyttöön. Tutkimuksesta selviää, että joka seitsemäs tyttö Suomessa on lakannut käyttämästä sitä sosiaalisen median kanavaa, jossa on kohdannut häirintää. Lisäksi tutkimuksesta käy ilmi, että lähes kolmannes tytöistä on alkanut välttää mielipiteidensä ilmaisua sosiaalisessa mediassa. Myös Naisten Linjan Turv@verkko-hankkeen projektipäällikkö Louna Hakkarainen tunnistaa ilmiön: hän mainitsee, että useista tutkimuksista on selvinnyt, että naiset rajoittavat verkkohäirinnän vuoksi mielipiteidensä ilmaisua netissä.

Planin tutkimuksen mukaan vastaajat kokevat häirintää sukupuolensa vuoksi; se ei liity mitenkään esimerkiksi heidän julkaisemaansa sisältöön. Häirinnän kerrotaan myös pahenevan aktiivisten sosiaalisen median käyttäjien kohdalla: häiritsijät ”tarttuvat verkkosisältöihin, tyttöjen ja nuorten naisten keskusteluihin ja heidän esiin tuomiinsa aiheisiin”. Tämän opinnäytetyön kyselytutkimuksen vastaajat ovat kohdanneet verkkohäirintää selkeästi enemmän kuin Planin tutkimuksen vastaajat, mutta tämä selittynee nimenomaan

naiskansanedustajien aktiivisella sosiaalisen median käytöllä ja yhteiskunnallisesti näkyvällä asemalla.

Kuva 8: Sosiaalisen median alustat, joilla 15–24-vuotiaat suomalaiset tytöt ja nuoret naiset ovat kohdanneet itseensä tai muihin kohdistuvaa häirintää. Kuvan lähde: Plan International Suomi

4.1.1 Seksuaalinen häirintä ja seksistinen vihapuhe

Seksuaalinen häirintä on edellä mainittujen häirinnän tunnuspiirteiden lisäksi tasa-arvovaltuutetun määritelmän mukaan ”sanallista, sanatonta tai fyysistä, luonteeltaan seksuaalista ei toivottua käytöstä”. Seksuaalinen häirintä ja häirintä sukupuolen perusteella ovat tasa-arvolain mukaan syrjintää (THL, Seksuaalinen häirintä, 24.6.2020). Sitä voi tapahtua kaikissa ympäristöissä, myös verkossa. Tasa-arvobarometrin 2017 mukaan seksuaalista häirintää oli kokenut 39 % naisista kahden edeltävän vuoden aikana. Yleisimpiä seksuaalisen häirinnän muotoja olivat kaksimieliset vitsit ja härskit puheet, asiatomat vartaloon tai seksuaalisuuteen kohdistuvat huomautukset, fyysinen lähentely ja seksin ehdottaminen epäasiallisessa yhteydessä (Tasa-arvobarometri 2017). Näistä fyysinen lähentely ei voi tapahtua verkkoympäristössä, mutta kaikkia muita edellä mainittuja seksuaalisen häirinnän muotoja nousee esille kyselyyn vastanneiden naiskansanedustajien avoimissa vastauksissa. Häirinnän riskitekijöitä ovat Tasa-arvobarometrin mukaan naissukupuoli, nuori ikä, vähemmistöön kuuluminen ja pienituloisuus. **Seksistinen**

vihapuhe on puhetta tai ilmaisua, joka pyrkii loukkaamaan ja ”levittää, lietsoo, edistää tai oikeuttaa vihaa sukupuolen perusteella” (THL, Seksuaalinen häirintä, 24.6.2020). Seksistinen vihapuhe voi kohdistua mihin sukupuoleen tahansa, mutta sen kohteena on pääasiallisesti naissukupuoli. Tasa-arvobarometrin 2017 mukaan seksistisen vihapuheen kohteeksi joutumista edistää nuori ikä, vähemmistöön kuuluminen ja julkinen virka, kuten poliitikkona toimiminen. Seksistinen vihapuhe ilmenee muun muassa huoritteluna, toisen kehon kritisoimisena, raiskausuhkauksina ja ulkonäköön, seksuaalisuuteen tai sukupuolirooleihin liittyvinä uhkaavina kommentteina (THL, Seksuaalinen häirintä, 24.6.2020). Tasa-arvobarometrin 2017 mukaan seksististä vihapuhetta oli kokenut 15 % naispuolisista vastaajista. Tämän opinnäytetyön kyselytutkimukseen vastanneiden naiskansanedustajien verkossa kohtaamaa seksuaalista häirintää ja seksististä vihapuhetta käsitellään tarkemmin luvussa 5.2.1.

4.2 Aiempaa tutkimustietoa kansanedustajien kohtaamasta verkkohäirinnästä

Vuonna 2018 Eduskunnan kanslian julkaiseman Sukupuolten tasa-arvon toteutuminen eduskuntatyössä-tutkimuksen esipuheen mukaan erityisesti huolta herättää kansanedustajien kokemukset sosiaalisessa mediassa saadusta uhkaavasta palautteesta. Tutkimus toteutettiin vaalikaudella 2015–2019 istuneille kansanedustajille. Kyselyyn vastasi 149 kansanedustajaa (vastausprosentti 74,5 %), ja heistä 72,3 % ilmoitti kohdanneensa uhkailua. Sukupuolella ei ollut vaikutusta suorien uhkausten yleisyyteen, mutta naiskansanedustajat kertoivat saaneensa enemmän ”seksuaalissävytteistä palautetta” sosiaalisessa mediassa. Moni haastateltava toi esiin, että miehiin kohdistuva palaute on asiakaskeistä, kun taas naiset saavat enemmän ulkonäköön ja persoonaan liittyviä kommentteja. Toisaalta vain osa vastanneista naiskansanedustajista koki saaneensa sukupuolittuneita kommentteja; myös iällä ja koulutuksella oli vaikutusta kokemukseen. Nuoret ja korkeasti koulutetut vastaajat ilmoittivat saavansa useammin loukkaavia kommentteja. Toisaalta keskimääräistä nuoremmat naispuoliset kansanedustajat eivät haastatteluiden perusteella kokeneet saavansa kohtuuttomia määriä häiritseviä viestejä. Esimerkkejä naiskansanedustajien vastaanottamista häiritsevistä viesteistä ovat esimerkiksi ulkonäköön liittyvät kommentit ja perheeseen kohdistuva uhkailu. Suoria uhkauksia kertoi saaneensa 73,6 prosenttia naisvastaajista, ja nämä tapaukset näyttävät liittyvän erityisesti voimakasta poliittista polarisaatiota vaikuttaviin aiheisiin, kuten maahanmuuttoon. Tutkimuksesta kävi myös ilmi, että kansanedustajat kokivat uhkaavat viestit jossain määrin normalisoituneeksi osaksi työtään, ja että verkkokeskusteluiden ikävien lieveilmiöt

vaikuttavat joidenkin edustajien haluun toimia sosiaalisessa mediassa. Samaan aikaan sosiaalista mediaa pidettiin kuitenkin hyvänä kanavana omien näkemysten esille tuomiseen.

4.3 Verkossa viestivän vastuut ja oikeudet

Viestintään liittyviä keskeisiä ihmis- ja perusoikeusnormeja ovat oikeus sananvapauteen, julkisuus sekä oikeus yksityiselämän, henkilötietojen ja kunnian suojaan (Pesonen, 2017, 2). Viestintää ja henkilötietojen suojaa koskevia lakeja säädettyä Suomessa on otettu huomioon monia sopimuksia ja lakeja, jotka toteuttavat näitä oikeuksia. Näitä ovat muun muassa Yhdistyneiden kansakuntien (YK) kansalaisoikeuksia ja poliittisia oikeuksia koskeva sopimus, Euroopan ihmisoikeussopimus, Euroopan unionin (EU) perusoikeuskirja ja Suomen perustuslaki (Pesonen, 2017, 5). On myös hyvä huomioida, että viestintään, kuten muuhunkin toimintaan, jota ihmiset toteuttavat, liittyy rikosoikeudellinen, vahingonkorvausoikeudellinen ja sopimusperusteinen vastuu, mikäli kyseistä toimintaa koskevia lakeja ei noudateta (Pesonen, 2017, 179). Viestinnän, myös verkko- viestinnän, sisältö voi olla rangaistavaa: kiihottaminen kansanryhmää vastaan, uskonrauhan rikkominen, julkinen kehottaminen rikokseen, sukupuoliseiveellisyttä loukkaavat rikokset, identiteettivarkaudet ja kunnian sekä yksityiselämän loukkaamisrikokset ovat rangaistavia tekoja (Pesonen, 2017, 198).

”Henkilö, joka oli jo 1,5 v ajan ollut silloin tällöin yhteydessä yhteisestä teemasta ja jota ystävällisesti olin siinä asiassa auttanut, alkoi käyttäytyä vaativana, kysellä liikkumisistani (olin juuri somessa kertonut olevani viikonloppuna tavattavissa kotikaupungissani) ja vaati tapaamista. Onneksi olin aikanaan pyytänyt häneltä puh.nron (kuten usein teen heti alkuvaiheessa, jos jotain asiaa edistän, autan henkilöä tms), joten tiesin hänen henkilöllisyyteensä vaikka instaprofiili ei sitä kertonut. Jouduin ilmoittamaan poliisille ja hänen toimintaansa puututtiin poliisin toimesta (Huoli-ryhmä).”

- Kyselytutkimukseen vastannut kansanedustaja (sd.)

Kyselyyn vastanneista kansanedustajista 13 kirjoittaa avoimissa vastauksissa kohtaamaan uhkailusta, ja 11 nostaa erikseen esille käytännön ilmoittaa uhkaavista sosiaalisen median viesteistä poliisille. ”Henkeä, perheenjäsenten henkeä, koskemattomuuttani, perusoikeuksiani ym”, vastaa perussuomalainen kansanedustaja avoimeen kysymykseen uhkailusta. Toisaalta vasemmistoliiton kansanedustaja huomauttaa, että usein uhkaukset esitetään epäsuorasti siten, että niistä ei voi tehdä rikosilmoitusta. ”Jos tämä meno jatkuu, odottaa teidänkaltaisiaan karmiva tulevaisuus”, hän antaa esimerkin.

4.3.1 Laiton uhkaus ja vainoaminen

Kyselytutkimukseen vastanneiden naiskansanedustajien kohtaamaa uhkailua käsitellään luvussa 5.3. Laittomasta uhkauksesta ja vainoamisesta säädetään rikoslaissa (Finlex, 12.12.1889/39). Rikoslain 25 luku käsittelee vapautteen kohdistuvia rikoksia, ja sen seitsemännessä pykälässä säädetään laittomasta uhkauksesta seuraavasti: ”Joka nostaa aseensa toista vastaan tai muulla tavoin uhkaa toista rikoksella sellaisissa olosuhteissa, että uhatulla on perusteltu syy omasta tai toisen puolesta pelätä henkilökohtaisen turvallisuuden tai omaisuuden olevan vakavassa vaarassa, on tuomittava, jollei teosta muualla laissa säädetä ankarampaa rangaistusta, laittomasta uhkauksesta sakkoon tai vankeuteen enintään kahdeksi vuodeksi”. Kyseisen luvun kahdeksannessa pykälässä säädetään vainoamisesta: ”Joka toistuvasti uhkaa, seuraa, tarkkailee, ottaa yhteyttä tai muuten näihin rinnastettavalla tavalla oikeudettomasti vainoaa toista siten, että se on omiaan aiheuttamaan vainotussa pelkoa tai ahdistusta, on tuomittava, jollei teosta muualla laissa säädetä yhtä ankaraa tai ankarampaa rangaistusta, vainoamisesta sakkoon tai vankeuteen enintään kahdeksi vuodeksi”.

4.3.2 Viestintärauhan rikkominen, kunnianloukkaus ja yksityisyyden suoja

Viestintärauhan rikkomista käsitellään rikoslain 24 luvun ensimmäisessä pykälässä. Viestintärauhan rikkomiseen syyllistyy henkilö, ”joka häirintätarkoituksessa toistuvasti lähettää viestejä tai soittaa toiselle siten, että teko on omiaan aiheuttamaan tälle huomattavaa häiriötä tai haittaa”. Viestintärauhan rikkomiseen voi lain perustelujen mukaan syyllistyä myös sosiaalisessa mediassa ja muilla keskustelupalstoilla (Pesonen, 2017, 205).

Niin ikään kunnianloukkauksesta säädetään rikoslain 24 luvussa. Kyseessä on kunnianloukkaus, ”kun henkilö esittää toisesta valheellisen tiedon tai vihjauksen ja teko on omiaan aiheuttamaan vahinkoa tai kärsimystä loukatulle tai muunlaista halveksuntaa” (Pesonen, 2017, 258). Verkossa kunnianloukkausrikokset tehdään eri alustoilla usein niin, että kohteesta esitetään loukkaavia väittämiä anonyymisti, tai nimimerkin takaa (Pesonen, 2017, 258).

Tämän opinnäytetyön politiikkaan liittyvän kontekstin huomioon ottaen on tärkeää tiedostaa, että kunnianloukkauksena ei pidetä arvostelua, joka kohdistuu esimerkiksi poliittisen päättäjän menettelyyn politiikassa. Sama pätee myös julkisiin viranhaltijoihin tai henkilön menettelyyn elinkeinoelämässä. Nämä rajoitukset on tehty siksi, että arvostelu ja julkinen keskustelu eivät rajoittuisi rangaistuksen pelon vuoksi (Pesonen, 2017, 258).

4.3.3 Sananvapaus

Sosiaalisen median verkkokeskusteluissa, etenkin vahvasti ristiriitoja herättävissä sellaisissa, törmää usein termiin sananvapaus. On totta, että länsimaiseen demokratiaan ei kuulu ajatusten ilmaisemisen ennalta estäminen. Sananvapauden ytimessä on oikeus esittää millaisia mielipiteitä tahansa, mutta siihen kuuluu myös sananvapautta harjoittavan keskustelijan vastuu sanomisistaan. Tätä voidaan kutsua jälkikäteissensuuriksi, ja viime kädessä rikoslaki määrittää sananvapauden rajat ja väärinkäytösten rankaistavuuden (Nieminen, Pantti, 2012, 34). Sananvapauden suoja ei täten anneta rikolliselle ja lainvastaiselle sisällölle. Esimerkiksi vihapuhe, rasistiset ja toisten oikeuksia loukkaavat viestit eivät nauti sananvapauden suoja (Pesonen, 2017, 13). Sananvapaus ei myöskään oikeuta loukkaamaan muita perusoikeuksia, kuten uskonnonvapautta tai yksityisyyden ja kunnian suoja (Pesonen, 2017, 48). Toisaalta poliitikkojen tulee Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen oikeuskäytännön mukaan kestää muita virkamiehiä ja etenkin yksityishenkilöitä enemmän arvostelua, joka liittyy heidän toimiinsa ja asemaansa (Pesonen, 2017, 14). Arvostelun kestäminen tuo esille kyselytutkimukseen vastannut koomuksen kansanedustaja, joka kertoo, että hänen [Facebookin] poliitikkoprofiilissaan käy säännöllisesti muiden puolueiden kannattajia kommentoimassa ilkeään sävyyn. ”Se kuuluu politiikkaan”, hän kirjoittaa ja mainitsee, että vaikkei se [kommentointi] mukavaa olekaan, varsinaiseksi häirinnäksi hän ei ole sitä mieltänyt.

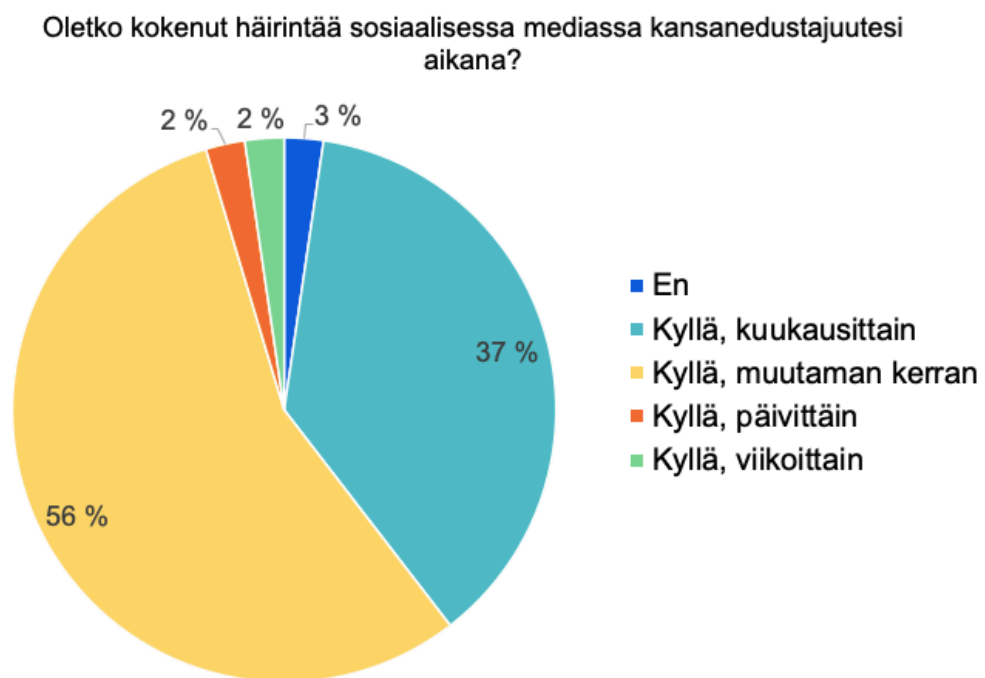
”Normaaleja vastakkaisten näkemysten esittämistä, jota varsinkin Twitterissä ja Facebookissa poliitikkoprofiilin puolella tulee melko usein vastaan, en pidä häirintänä. Se kuuluu politiikkaan.”

- Kyselytutkimukseen vastannut kansanedustaja (kok.)

Sananvapauden kannalta olisi ongelmallista, jos laki määritteli rajat liian tiukasti. Tässä olisi vaarana, että julkinen valta ryhtyisi määrittämään, mitä ja miten medioissa voidaan esittää. Tämän vuoksi median, eli alustojen omistajien, pyrkimys on kehittää itseään-lyä. Itsesääntelyn tavoite on luoda tilanne, jossa lainsäädäntö luo puitteet sananvapau-
delle, mutta media-alan toimijat sopivat keskenään käytännön arvojen toteuttamisesta (Nieminen, Pantti, 2012, 34–35). Sosiaalisen median kasvun myötä keskustelu median itsesääntelystä on noussut tapetille, sillä sosiaalisessa mediassa sisällöntuottajia on hurja määrä verrattuna perinteiseen mediaan, ja yhteisiä sovittuja pelisääntöjä ei ole.

5 KYSELYYN VASTANNEIDEN NAISKANSANEDUSTAJIEN KOHTAAMA VERKKOHÄIRINTÄ

Kyselytutkimuksen tulokset osoittavat selkeästi, että lähes kaikki kyselyyn vastanneet kansanedustajat ovat kohdanneet verkkohäirintää kansanedustajuutensa aikana. Vain yksi vastaaja ei ollut kohdannut häirintää sosiaalisessa mediassa. Vastaajista noin puolet on joutunut kohtaamaan uhkailua verkossa. Avoimia vastauksia läpi käydessä esille nousee neljä toistuvaa teemaa: vastanneet naiskansanedustajat kertovat kohtaavansa häirintää ja uhkailua seksuaalissävyytteisten, väkivaltaa sisältävien ja älyllistä kykyä sekä ulkonäköä kommentoivien viestien muodossa. Tässä luvussa eritellään vastauksia taustatietojen (puolue, ikäryhmä ja edustajakausion määrä) perusteella ja käydään läpi avoimissa vastauksissa esille nousseita teemoja.

Kuva 9: Vastaajien kohtaama verkkohäirintä

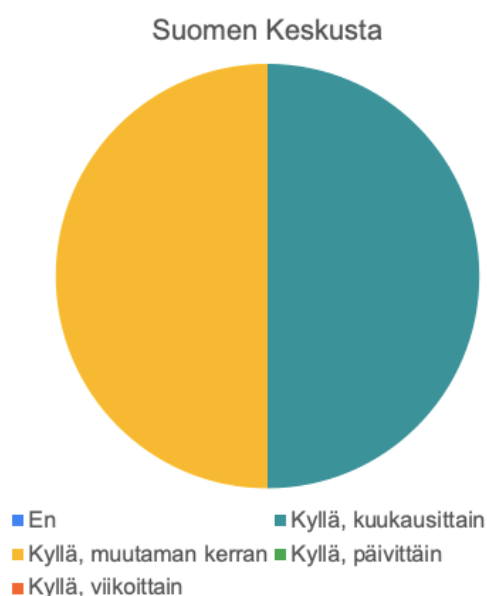
5.1 Vastaajien kohtaama häirintä sosiaalisessa mediassa eriteltynä eduskuntaryhmän, ikäryhmän ja edustajakausien määrän mukaan

Kyselytutkimuksessa vastaajia pyydettiin vastaamaan seuraavaan pakolliseen kysymykseen: oletko kohdannut häirintää sosiaalisessa mediassa kansanedustajuutesi aikana?

Vastausvaihtoehtoja oli viisi:

- En
- Kyllä, muutaman kerran
- Kyllä, kuukausittain
- Kyllä, viikoittain
- Kyllä, päivittäin

Kyselyyn vastanneista naiskansanedustajista vain yksi valitsi vaihtoehdon ”en”, eli lähes kaikki vastaajat kertovat kokeneensa verkkohäirintää eduskuntaryhmästä riippumatta. Kuitenkin vaihtelua eduskuntaryhmien kesken oli jonkin verran. SDP:n, RKP:n, kokoomuksen, keskustan ja vasemmistoliiton naiskansanedustajista kaikki valitsivat vaihtoehtoista joko ”kyllä, muutaman kerran” tai ”kyllä, kuukausittain”. Keskustan ja RKP:n vastaajista puolet ilmoittaa kohtaavansa häirintää kuukausittain. Keskustan eduskuntaryhmän naiskansanedustajista 80 % vastasi kyselyyn, RKP:n eduskuntaryhmän osalta vastausprosentti oli 50 %.

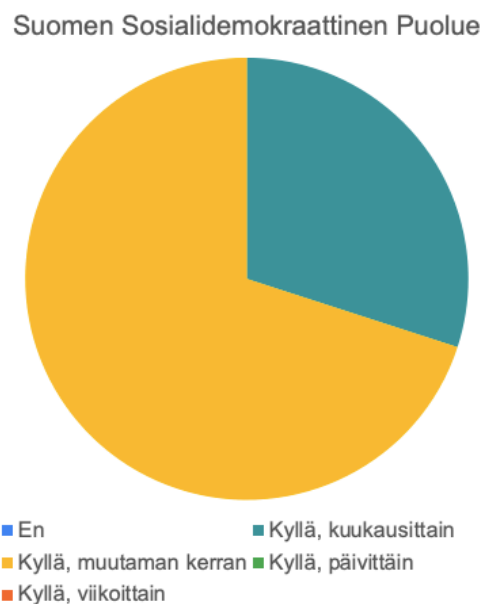
Kuva 10: Keskustan naiskansanedustajien kohtaama verkkohäirintä. 80 % ko. eduskuntaryhmän naiskansanedustajista vastasi kyselyyn.

SDP:n, kokoomuksen ja vasemmistoliiton vastanneista naiskansanedustajista enemmistö kertoo kohdanneensa häirintää muutaman kerran. Vasemmistoliiton eduskuntaryhmän osalta vastausprosentti oli 56 %, SDP:n 45 % ja Kokoomuksen 31 %.

Kuva 11: Vasemmistoliiton naiskansanedustajien kohtaama verkkohäirintä. 56 % ko. eduskuntaryhmän naiskansanedustajista vastasi kyselyyn.

Kuva 12: SDP:n naiskansanedustajien kohtaama verkkohäirintä. 45 % ko. eduskuntaryhmän naiskansanedustajista vastasi kyselyyn.

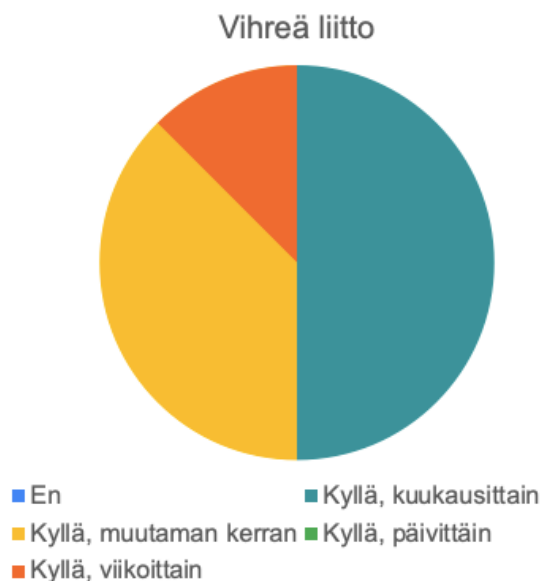

Kuva 13: Kokoomuksen naiskansanedustajien kohtaama verkkohäirintä. 31 % ko. eduskuntaryhmän naiskansanedustajista vastasi kyselyyn.

Eniten vaihtelua oli perussuomalaisten ja vihreiden naiskansanedustajien vastauksissa. Kyselyyn vastanneista perussuomalaisten eduskuntaryhmän naiskansanedustajista (vastausprosentti 45 %) yksi kertoo, ettei ole kohdannut häirintää sosiaalisessa mediassa, ja yksi ilmoittaa kohtaavansa sitä päivittäin. Vihreän eduskuntaryhmän vastaajista (vastausprosentti 47 %) puolet valitsi vaihtoehdon ”kyllä, kuukausittain” ja yksi vaihtoehdon ”kyllä, viikoittain.” Loput kyseisten eduskuntaryhmien vastaajista ilmoittavat kohdanneensa verkkohäirintää muutaman kerran.

Kuva 14: Perussuomalaisten naiskansanedustajien kohtaama verkkohäirintä. 45 % ko. eduskuntaryhmän naiskansanedustajista vastasi kyselyyn.

Kuva 15: Vihreiden naiskansanedustajien kohtaama verkkohäirintä. 47 % ko. eduskuntaryhmän naiskansanedustajista vastasi kyselyyn.

Kyselytutkimuksessa vastaajia pyydettiin ilmoittamaan ikäryhmänsä. Nämä olivat 18–29, 30–39, 40–49, 50–59 ja 60 tai yli. Alle kolmekymmentävuotiaita kansanedustajia oli kyselyn toteuttamisvuonna kaksi, ja heistä toinen vastasi. Kyseinen vastaaja ilmoittaa kohtaavansa häirintää sosiaalisessa mediassa kuukausittain. 30–39-vuotiaiden ikäryhmässä vastausprosentti oli 59 %, 40–49-vuotiailla 45 % ja sekä 50–59-vuotiailla ja 60-vuotiailla ja vanhemmilla 40 %. Eniten vaihtelua vastauksissa on 40–49-vuotiaiden ikäryhmässä: tässä ryhmässä yksi vastaajista ei ole kohdannut häirintää, ja yksi kohtaa sitä päivittäin. 50-vuotiaat ja sitä vanhemmat vastaajat ilmoittavat kohdanneensa häirintää joko muutaman kerran tai kuukausittain. Samalla tavalla vastaavat myös 30–39-vuotiaat kansanedustajat, lukuun ottamatta yhtä vastaajaa, joka ilmoittaa kohdanneensa häirintää viikoittain.

Vastausten määrä	Ikäryhmä					Yhteensä
	18-29	30-39	40-49	50-59	60 +	
En			1			1
Kyllä, kuukausittain	1	5	6	2	2	16
Kyllä, muutaman kerran		7	9	6	2	24
Kyllä, päivittäin			1			1
Kyllä, viikoittain		1				1
Yhteensä	1	13	17	8	4	43

Kuva 16: Vastaajien kohtaama häirintä ikäryhmän perusteella

Puolueen ja ikäryhmän lisäksi vastaajia pyydettiin kertomaan kuinka monetta kautta he istuvat kansanedustajana. Ensimmäisen kauden kansanedustajien vastausprosentti oli 61 %, toisen kauden edustajien 44 %, kolmannen kauden edustajien 28 % ja neljä kautta tai pidempään istuneiden kansanedustajien 41 %. Ensimmäistä kauttaan istuvia vastaajia oli ylivoimaisesti eniten, ja tässä ryhmässä on myös eniten vaihtelua vastauksissa. Ensimmäisen kauden naiskansanedustajista yksi vastaaja ilmoittaa, ettei ole kohdannut häirintää, ja niin ikään yksi vastaaja ilmoittaa kohdanneensa sitä viikoittain, ja yksi päivittäin. Suurin osa heistä ilmoittaa kohdanneensa häirintää muutaman kerran, mutta lähes yhtä suuri luku kertoo kohdanneensa häirintää kuukausittain. Toisen ja sitä useamman kauden kansanedustajat ilmoittavat kaikki kohdanneensa häirintää joko muutaman kerran tai kuukausittain.

Vastausten määrä	Edustajakausi				Yhteensä
	1	2	3	4+	
En	1				1
Kyllä, kuukausittain	8	4	1	3	16
Kyllä, muutaman kerran	11	3	4	6	24
Kyllä, päivittäin	1				1
Kyllä, viikoittain	1				1
Yhteensä	22	7	5	9	43

Kuva 17: Vastaajien kohtaama häirintä edustajakausiensa perusteella

5.2 Vastaajien kokemuksia verkkohäirinnästä

Avoimissa vastauksissa naiskansanedustajat kirjoittavat vapaamuotoisesti kokemastaan häirinnästä ja ajatuksistaan. Häirintään liittyvässä avoimessa kysymyksessä kysyttiin: millaista häirintää olet kohdannut? Missä kanavissa? 38 kyselyyn vastanneesta 43 naiskansanedustajasta kertoo kokemuksiaan tähän avoimeen kysymykseen. Vastauksia teemoitettiin ja analysoitiin niissä mainittujen sosiaalisen median kanavien ja häirinnän eri muotojen mukaan. Kaikki tässä luvussa ja sen alaluvuissa mainitut avoimet vastaukset ovat vastauksia edellä mainittuun häirintään liittyvään kysymykseen.

”Twitterissä on tullut kaikkea: uhkailu, huorittelu, rasismi on yleistä.”

- Kyselytutkimukseen vastannut kansanedustaja (vihr.)

38 vastaajasta 15 nostaa erikseen esille Facebookin kanavana, jossa esiintyy häirintää. Twitterin mainitsee 11 vastaajaa, Instagramissa häirintää kertoo kohdanneensa 8 vastaajaa. Lukumäärällisesti vastauksista voisi siis päätellä, että eniten häirintää esiintyy Facebookissa, mutta avoimia vastauksia tarkemmin tarkastellessa huomaa, että Twitter nousee esiin alustana, jossa joutuu kohtaamaan erityisen paljon epämiellyttävää ja häiritsevää sisältöä. ”Pahin on Twitter”, tiivistää yksi kyselyn vastaajista. ”Twitterissä on tullut kaikkea: uhkailu, huorittelu, rasismi on yleistä”, kirjoittaa vihreä kansanedustaja. Twitterissä tapahtuvan huorittelun mainitsee myös toinen vihreä kansanedustaja. Muuttamassa vastauksessa nostetaan esiin myös Twitterissä rehottava vihapuhe. Keskustan kansanedustajan kokemuksen mukaan Twitter on kanavista tyyliltään kaikkein asiattomin. ”Sinne kertyy helposti törkykommentteja, joita ei tulisi mieleenkään lähteä kommentoimaan”, hän mainitsee. Kokoomuksen kansanedustaja kirjoittaa, että Twitterissä voi kohdata jopa järjestelmällisempää trollausta, joskin harvoin.

Facebook mainitaan useassa vastauksessa samassa yhteydessä kuin Twitter, mutta moni vastaaja tuo esiin, että häirintää ei esiinny siellä aivan yhtä paljon kuin Twitterissä. ”Toki myös Facebookiin mahtuu monenlaista kommenttia, mutta siellä törkeimmät pääsee onneksi helposti piilottamaan”, kirjoittaa keskustalainen vastaaja. Instagram mainitaan useimmin vastauksissa Facebookin ja Twitterin jälkeen. Vaikka merkittävä osa vastaajista kertoo kohdanneensa häirintää myös Instagramissa, se kerää muista kanavista poiketen myös positiivisia mainintoja. Neljä vastaajaa kirjoittaa, että Instagramissa ei kohtaa häirintää. Vihreä kansanedustaja kuvailee Instagramia turvallisimmaksi kanavaksi. Keskustan kansanedustaja kirjoittaa, että Instagramissa ja LinkedInissä käytävä keskustelu on hänen mielestään asiallisempaa ja yleissävyltään positiivisempaa [kuin Twitterissä ja Facebookissa]. Kyselyyn vastanneiden naiskansanedustajien kokemukset sosiaalisen median kanavista eroavat merkittävästi Plan International Suomen tutkimuksen tuloksista (kuva 8), jossa vastaajat ilmoittivat kohtaavansa eniten häirintää Instagramissa. Tämä voi selittyä iällä: Planin tutkimus keskittyi tyttöihin ja nuoriin naisiin, ja esimerkiksi Facebookin käyttö on laskussa 13–38-vuotiaiden käyttäjien keskuudessa. Samaan aikaan Instagramia käyttävät ahkerasti etenkin 15–29-vuotiaat (Meltwater 2019). Kuten luvussa 3.1 tuodaan esille, Twitterin käyttäjämäärät Suomessa ovat

puolestaan pieniä verrattuna muihin sosiaalisen median kanaviin, mutta kyselytutkimukseen vastanneista kansanedustajista Twitterissä on 93 %. Tämä selittää vastaajien Twitterissä kohtaamaa häirintää.

5.2.1 Seksuaalissävyytteiset ja seksistiset viestit

Luvussa 4.1. käydään läpi seksuaalissävyytteistä häirintää ja seksististä vihapuhetta, josta moni kyselyyn vastannut naiskansanedustaja ilmoittaa kohdanneensa. Moni vastaaja kirjoittaa avoimissa vastauksissa vastaanottaneensa seksuaalissävyytteisiä viestejä: 38 avoimesta vastauksesta 18 vastauksessa mainitaan erikseen seksuaalissävyytteiset ja/tai seksistiset viestit. Huorittelun ja ulkonäön epätoivotun kommentoinnin mainitsee 8 vastaajaa. ”Häiritsevää seksuaalissävyytteistä kommentointia ja alatyylisiä haukkumista Facebookissa ja Instagramissa”, tiivistää eräs vastaaja. Häiritsevien seksuaalissävyytteisten viestien kirjo vaihtelee epätoivotuista treffikutsuista videoon itseään tyydyttävästä miehestä. ”Välillä myös [tulee] kiusallisia treffikutsuja tuntemattomilta”, kirjoittaa Vasemmistoliiton kansanedustaja. SDP:n kansanedustaja kertoo vastauksessaan ”sinikkäistä ihailijoista, jotka pommittavat viesteillään”, ja mainitsee myös, että näitä viestejä ei ole saanut loppumaan kuin poistamalla kavereista. Kokoomuksen kansanedustaja kirjoittaa, että tuntemattomat miehet saattavat lähestyä viestein, mutta yleensä tämä ei hänen mukaansa jatku, jos viesteihin ei vastaa. Useamman kauden kansanedustajana toiminut vastaaja kirjoittaa, että hän on kohdannut sosiaalisessa mediassa seksuaalista häirintää ”vain harvoin ja yksittäistapauksissa”. Samassa vastauksessa hän kuitenkin kertoo, että yksi häiriköijä pelotti häntä aikoinaan lähettäessään prepaid-liittymästä tekstiviestejä. ”Sitä poliisi koetti vähän selvittääkin”, hän päättää vastauksensa. Vaikka tätä tapausta ei voi laskea sosiaalisessa mediassa tapahtuvaksi häirinnäksi, se osoittaa, että seksuaalista häirintää on tapahtunut eri viestintävälineiden välityksellä myös ennen sosiaalisen median yleistymistä.

”Eräs häiriköi videopuheluilla Whatsappissa ja vahingossa vastatessani tyyppi runkkaamassa kameran toisella puolella. Tuntuu kuitenkin, että olen päässyt vähällä.”

- Kyselytutkimukseen vastannut kansanedustaja (kok.)

Epätoivotut peniskuvat nousevat esille useammassa vastauksessa. SDP:n kansanedustaja kertoo vastaanottaneensa Messengerissä ja Instagramissa seksiehdotuksia ja

peniksen kuvia. Saman puolueen edustaja mainitsee myös peniskuvat, ja lisäksi kertoo vastaanottaneensa linkkejä alastonkuviin ja pornoon. Hän ei kuitenkaan mainitse missä kanavassa on saanut nämä viestit. Myös Perussuomalaisten kansanedustaja kirjoittaa että ”Messengerissä on tullut pari kikkelikuvaa”, ja peniskuvista raportoivat lisäksi yksi Vihreiden ja yksi Kokoomuksen kansanedustaja. Vihreä kansanedustaja kertoo saaneensa ”Whatsappin kautta miehen sukuelimestä kuvia” ja kokoomuslainen vastaaja kirjoittaa ”Facebookissa ja Instagramissa on kommentoitu ulkonäköä ja lähetetty peniskuva (vain kerran)”. Yksi järkyttävä esimerkki verkossa tapahtuvasta seksuaalisesta häirinnästä on kokoomuslaisen kansanedustajan avoin vastaus, jossa hän kirjoittaa seuraavasti: ”Eräs häiriköi videopuheluilla Whatsappissa ja vahingossa vastatessani tyyppi runkkaamassa kameran toisella puolella. Tuntuu kuitenkin, että olen päässyt vähällä.”

5.2.2 Väkivaltaa sisältävät viestit

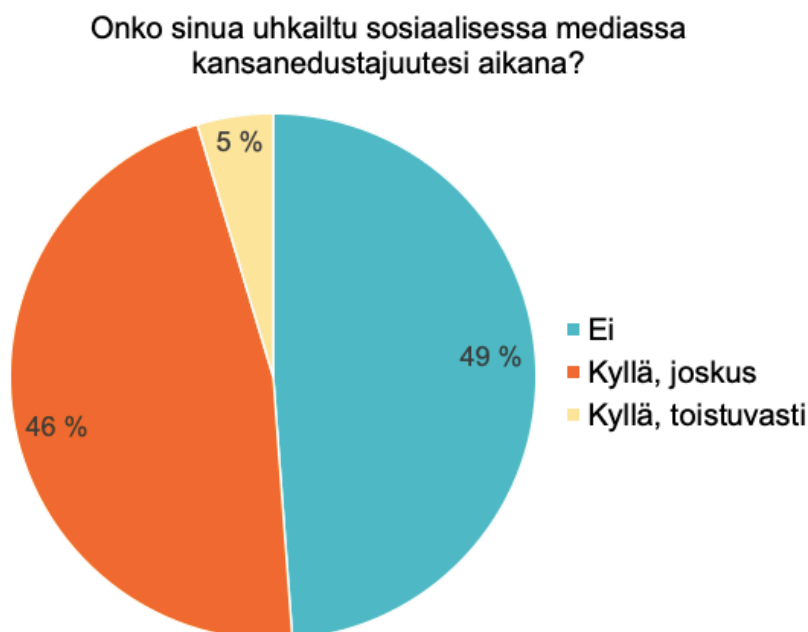
Kyselytutkimuksessa tiedusteltiin erikseen häirinnästä ja uhkailusta. Moni vastaaja ilmoittaa vastaanottaneensa väkivaltaa sisältäviä viestejä ja uhkauksia häirinnän kokemuksia avaavissa avoimissa vastauksissa. Vastauksia varsinaiseen uhkailuun liittyvään kysymykseen käsitellään seuraavassa alaluvussa, mutta kokonaiskuvan vastaajien kohtaamasta uhkailusta saa parhaiten lukemalla molemmat alaluvut.

”Epäasiallisia, henkilöön meneviä ja aggressiivisia viestejä. Pahimpina pidän mv-sivustolla olleita tappokehotuksia.”

- Kyselytutkimukseen vastannut kansanedustaja (vihr.)

Avoimissa vastauksissa 12 naiskansanedustajaa mainitsee joko väkivallan tai uhkailun. ”Pahimmillaan minulle jaetaan lapsiin kohdistuvaa esim. väkivaltasisältöä,” kirjoittaa vihreä kansanedustaja. ”Verbaalista väkivaltaa, seksuaalisella väkivallalla viittaamista,” kertoo RKP:n kansanedustaja kokemuksistaan. Tappouhkaukset mainitsevat yksi vasemmistoliiton, yksi vihreiden ja yksi keskustan kansanedustaja. Kaksi vastaajaa mainitsee myös minkä teemojen käsittelyn yhteydessä he ovat saaneet uhkaavia viestejä. Vihreä kansanedustajan mukaan hän saa näitä ”erityisen paljon silloin kun puolustan lasten oikeuksia ja jos kysymykset liittyvät maahanmuuttoon.” Keskustan kansanedustaja kertoo saaneensa tappouhkauksen, koska hänellä oli ”väärä mielipide susiasioissa susiaktivistin mielestä”.

5.3 Vastaajien verkossa kohtaama uhkailu

Kuva 18: Vastaajien verkossa kohtaama uhkailu

Kyselyyn vastanneista naiskansanedustajista 51 % ilmoittaa kohdanneensa uhkailua kansanedustajuutensa aikana. Heistä 5 % kertoo kohtaavansa uhkailua toistuvasti. Hieman alle puolet vastaajista ei ole kohdannut uhkailua sosiaalisessa mediassa. Lisäksi vastaajilla oli mahdollisuus kertoa kohtaamastaan uhkailusta vastaamalla seuraaviin vapaaehtoisin kysymyksiin: millä tavoin sinua on uhkailtu? Missä kanavissa?

Kuten myös häirintää koskehtavan kysymyksen vastauksissa, puolueittain tarkasteltuna eniten vaihtelua oli perussuomalaisien vastaajien joukossa. Heistä 60 % ilmoittaa, ettei ole kohdannut uhkailua sosiaalisessa mediassa, 20 % kertoo kohdanneensa sitä joskus, ja 20 % toistuvasti. Myös RKP:n vastaajista toinen kertoo kohtaavansa uhkailua toistuvasti, toinen kertoo kohtaavansa sitä joskus. Perussuomalaisien ja RKP:n naiskansanedustajia lukuun ottamatta kaikkien muiden puolueiden vastaajat ilmoittavat kohdanneensa uhkailua joskus, tai että he eivät ole joutuneet uhatuksi.

Kun puolueita vertaa, RKP on ainoa puolue, jonka kaikki vastaajat ilmoittavat kohdanneensa uhkailua. Seuraavaksi eniten uhkailua ilmoittavat kohdanneensa vasemmistoliton kansanedustajat: heistä 80 % on kohdannut uhkailua joskus. Vähiten uhkailua

ilmoittavat kohdanneensa SDP:n naiskansanedustajat. Kaikkien puolueiden vastausjakaumat voi tarkastaa alla olevista piirakkakaavioista.

Kuva 19: Perussuomalaisten vastaajien verkossa kohtaama uhkailu

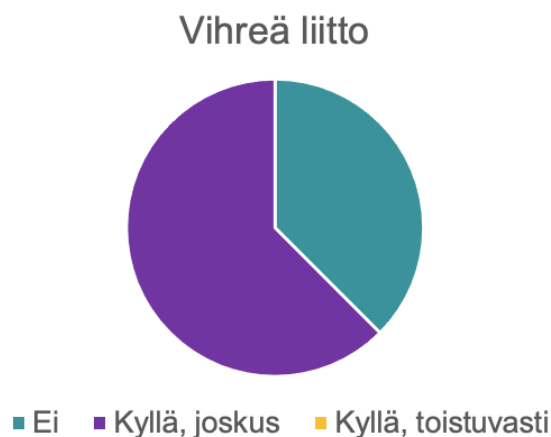

Kuva 20: RKP:n vastaajien verkossa kohtaama uhkailu

Osa vastaajista valaisi kokemuksiaan uhkailusta avoimissa vastauksissa. Kokoomuslainen vastaaja kertoo, että häntä on kutsuttu blogin kommenttikentässä maanpetturiksi, jota "odottaa vielä kosto". SDP:n kansanedustaja kirjoittaa, että hänen kohdalleen on toivottu pahoinpitelyä ja raiskaamista. "Joutaisi tappaa, upottaa suohon", kirjoittaa keskustalainen vastaaja esimerkin kohtaamastaan uhkailusta. Vihreiden kansanedustaja kirjoittaa vastaanottaneensa tappouhkauksia. Perussuomalaisten kansanedustaja kertoo, että hänen sekä perheenjäsenten henkeä, hänen koskemattomuuttaan sekä perusoikeuksia on uhattu.

Kuva 21: Vasemmistoliiton vastaajien verkossa kohtaama uhkailu

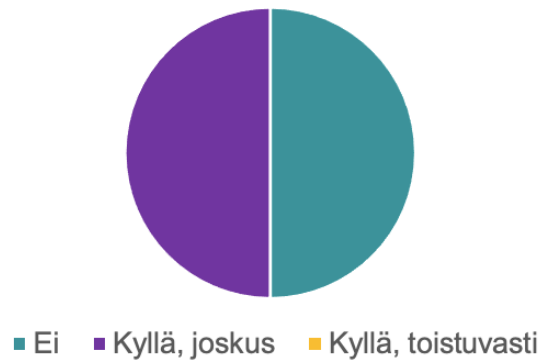
Kuva 22: Vihreiden vastaajien verkossa kohtaama uhkailu

Osa vastaajista kertoo, ettei ole kohdannut suoraa uhkailua. Yksi vihreä vastaaja kuitenkin jatkaa, että hänen Twitterissä vastaanottamiensa viestien sävy on ajoittain hyvin uhkaava. Myös SDP:n kansanedustaja toteaa, että Twitter-trollit luovat väkivallan uhkaa. Vasemmistoliiton kansanedustaja kirjoittaa vastaanottaneensa Facebookissa ”ikävää ja uhkaavan sävyistä kommentointia.” Toinen vastaaja samasta puolueesta kertoo, että Facebookissa on muutaman kerran toivottu tai uhattu kuolemaa ”enemmän tai vähemmän epäsuorasti.”

”Twitterissä on uhkailtu väkivallalla ja toivottu raiskausta kohdalleni.”

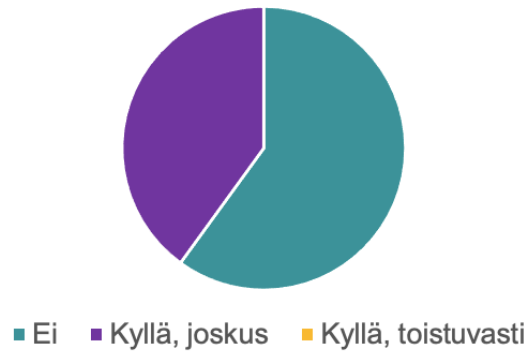
- Kyselyyn vastannut kansanedustaja (vihr.)

Suomen Keskusta

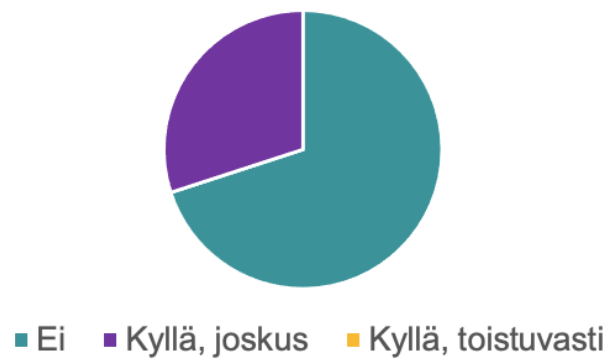
Kuva 23: Keskustalaisten vastaajien verkossa kohtaama uhkailu

Kansallinen Kokoomus

Kuva 24: Kokoomuslaisten vastaajien verkossa kohtaama uhkailu

Suomen Sosialidemokraattinen Puolue

Kuva 25: SDP:n vastaajien verkossa kohtaama uhkailu

SDP:n kansanedustaja huomauttaa, että on tärkeää erottaa häirintä suoranaisestä uhkailusta. Hän kuitenkin toteaa, että häirinnästäkin voi tulla turvaton olo, vaikkei se sisältäisikään suoraa uhkausta.

Vastausten määrä	Ikäryhmä					Yhteensä
	18-29	30-39	40-49	50-59	60 +	
Ei		5	9	4	3	21
Kyllä, joskus	1	8	7	3	1	20
Kyllä, toistuvasti			1	1		2
Yhteensä	1	13	17	8	4	43

Kuva 26: Vastaajien kohtaama uhkailu ikäryhmän perusteella

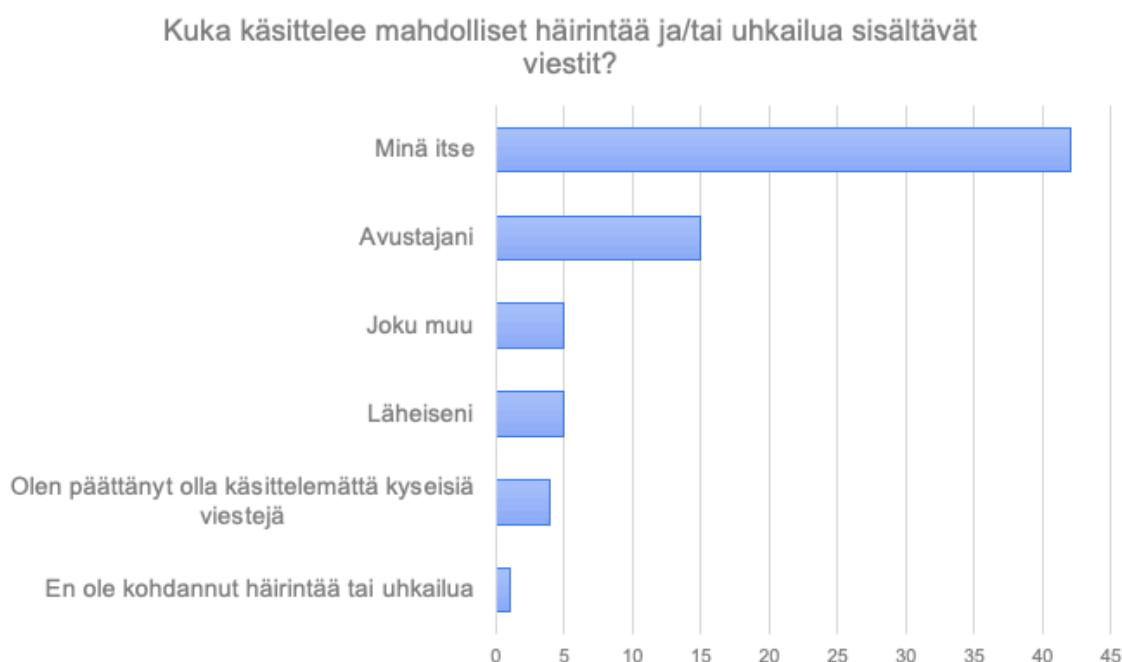
Kun vastauksia tarkastelee ikäryhmän perusteella, huomaa että yli 60-vuotiaista vain yksi ilmoittaa kohdanneensa uhkailua. Eniten vaihtelua on 40–59-vuotiaiden kansanedustajien keskuudessa. Kuitenkin eniten uhkailua kohtaavat kyselytutkimuksen perusteella 18–39-vuotiaat naiskansanedustajat. Heistä viisi ilmoittaa, ettei ole kohdannut uhkailua, ja yhdeksän ilmoittaa kohdanneensa sitä joskus.

Vastausten määrä	Edustajakausi				Yhteensä
	1	2	3	4+	
Ei	12	2	4	3	21
Kyllä, joskus	9	5	1	5	20
Kyllä, toistuvasti	1			1	2
Yhteensä	22	7	5	9	43

Kuva 27: Vastaajien kohtaama uhkailu edustajakausien perusteella

Edustajakausien perusteella tarkasteltuna eniten häirintää kohtaavat neljä kautta tai enemmän istuneet kansanedustajat, ja toisen kauden kansanedustajat. Eniten vaihtelua on ensimmäisen kauden kansanedustajien joukossa: heistä yksi ilmoittaa kohtaavansa uhkailua toistuvasti, yhdeksän joskus ja 12 kertoo, ettei ole kohdannut uhkailua. Kolmannen kauden kansanedustajista suurin osa ilmoittaa, ettei ole vastaanottanut uhkauksia.

5.4 Verkkohäirinnän ja uhkailun vaikutukset vastaajiin

Kuva 28: Kuka käsittelee mahdolliset häirintää ja/tai uhkailua sisältävät viestit?

Kyselytutkimuksessa tiedusteltiin, kuka käsittelee naiskansanedustajien mahdollisesti vastaanottamat häirintää ja/tai uhkailua sisältävät viestit. Vaihtoehtoista pystyi valitsemaan useamman. Vaihtoehdot olivat:

- Minä itse
- Avustajani (eduskunta-avustaja)
- Läheiseni
- Joku muu
- Olen päättänyt olla käsittelemättä kyseisiä viestejä
- En ole kohdannut häirintää tai uhkailua

Vastaajista yksi ilmoittaa, ettei ole kohdannut häirintää tai uhkailua. Kaikki muut vastaajat kertovat käsittelevänsä kyseiset viestit itse, ja 15 vastaajaa ilmoittaa, että heidän eduskunta-avustajansa käsittelee myös häiritseviä ja uhkaavia viestejä. Viisi vastaajaa kertoo, että heidän vastaanottamiaan viestejä käsittelee läheinen tai joku muu. Neljä vastaajaa on päättänyt olla käsittelemättä häiritseviä viestejä. Lisäksi naiskansanedustajilla oli mahdollisuus avata aihetta lisää vastaamalla seuraavaan avoimeen kysymykseen: millaisia resursseja häiritsevien ja/tai uhkaavien viestien käsittely vaatii? Vaikuttaako

häiritsevien viestien käsittely sinun tai avustajasi työskentelyyn? 35 naiskansanedustajaa vastasi tähän avoimeen kysymykseen. Vastausten sisältö vaihtelee, mutta niitä pystyy jaottelemaan seuraavasti: yhdeksän vastaajaa ilmoittaa, että viestit häiritsevät häntä, ja päinvastoin kuusi vastaajaa ilmoittaa, että viestit eivät juurikaan häiritse. Viisi vastaajaa ilmoittaa, että viestien käsittely vie aikaa, ja 11 vastaajaa puolestaan kertoo, että viestien käsittely ei vie juurikaan aikaa.

”Aikaa eri kanavien siivoamiseen menee vaihtelevasti, mutta menee. Toinen on henkinen jaksaminen. Häiritsevien ja/tai uhkaavien viestien käsittely vie paljon henkistä jaksamista, ja tekee työstä raskaampaa.”

- Kyselytutkimukseen vastannut kansanedustaja (vihr.)

Useampi vastaaja nostaa esille häiritsevien ja uhkaavien viestien vaikutuksen henkiseen jaksamiseen. Vihreä kansanedustaja kirjoittaa, että häiritsevien ja uhkaavien viestien käsittely tekee työstä raskaampaa. Saman puolueen toinen edustaja kertoo, että ”tuntuu välillä jo etukäteen raskaalta, kun tietää tiettyjen aiheiden keräävän täyslaidallisen epäasiallista kommentointia.” Perussuomalaisten kansanedustajan mukaan [häiritsevät ja uhkaavat] viestit vaikuttavat yhä vähemmän, koska niihin tottuu. ”Mutta olisi liioittelua väittää, etteivät ne usein mielessä olisi,” hän lisää. Hän kertoo myös, että suorat uhkaukset menevät eteenpäin kansanedustajan tai puolueen turvapalveluiden tai poliisin kautta. Tämän käytännön mainitsee myös 10 muuta vastaajaa. ”Henkinen taakka on paljon suurempi kuin konkreettinen vaiva”, perussuomalaisten edustaja päättää vastauksensa.

”Kahdesta kokemastani tapauksesta toinen vaati käsittelyä, jälkibriifausta. Pystyin purkamaan tilannetta parin läheisen kanssa - mutta huomasin, ettei se sittenkään riittänyt tai en halunnut kuormittaa heitä liikaa. Koska asia oli vietävä poliisin tietoon, sain purkaa tilanteen osaavalle ja luotettavalle, asiaan hyvin suhtautuneelle poliisille.”

- Kyselytutkimukseen vastannut kansanedustaja (kok.)

Muutamasta vastauksesta nousee esille tilanteeseen rutinoituminen. Vihreä kansanedustaja kertoo, että nykyisin hän lähinnä blokkaa törkeimpien viestien lähettäjä. ”Aikaahan siinä kuluu, mutta nykyisin kuuluu rutiineihin”, hän toteaa. ”[On vaikuttanut

työskentelyyn niin, että vaatii oman kuoren kovettamista sillä tavalla, ettei päästä tällaisia viestejä ihon alle. Joskus vastaan asiallisesti, jos esitetyt väitteet vaativat korjaamista, mutta joskus on vain viisaampaa ohittaa viestit. Viesteillä ei ole ollut suurta vaikutusta työskentelyymme”, kirjoittaa kokoomuksen kansanedustaja. Moni muu vastaaja kertoo myös, että viesteillä ei ole ollenkaan tai juurikaan vaikutusta heidän työskentelyynsä. ”Ei juuri mitään arkityöstä poikkeavaa”, toteaa keskustalainen vastaaja. SDP:n kansanedustaja kertoo, että kommenttien poisto ja piilottaminen vaatii joitakin minuutteja per päivä. Hän myös mainitsee, että tietenkin kommentit vaikuttavat häneen, koska hän miettii niitä, ja myös avustajaansa, ”kun hän varmasti yrittää siivota ne ennen kuin minä näkisin niitä.” Osa vastaajista toteaa, että viestejä on tullut niin vähän, ettei niillä ole vaikutusta työskentelyyn. ”Niin vähäinen määrä, delete nappula on ainakin toistaiseksi riittänyt”, kirjoittaa SDP:n kansanedustaja.

” En anna niiden pahoittaa mieltä... ilkeily on oikea sana niille muutamille häirintäviesteille.”

- Kyselytutkimukseen vastannut kansanedustaja (ps.)

Verkkohäirinnän vaikutukset uhreihin voivat olla moninaisia. Naisten Linjan Turv@verkko-hankkeen projektipäällikkö Louna Hakkarainen huomauttaa, että verkkohäirinnän vaikutuksista uhreihin ei ole saatavilla kovin kattavaa tai syvällistä tietoa. Hänen mukaansa Naisten Linjan omassa tutkimuksessa yleisimmiksi seurauksiksi nousivat työ-/opiskelukyvyn laskeminen, ahdistus, itsetunnon lasku, mielialan vaihtelut, pelko, häpeä, voimattomuuden tunne ja uupumus. Lisäksi Hakkarainen kirjoittaa, että muita yleisiä vaikutuksia olivat tutkimuksen tulosten perusteella univaikeudet, masennus, syyllisyyden tunteet sekä paniikkikohtaukset. Tämän opinnäytetyön kyselytutkimukseen vastanneet naiskansanedustajat eivät nostaneet esille tämän tyyppisiä haasteita: heidän vastauksistaan paistaa ennemmin läpi tilanteeseen tottuminen, rutinoituminen ja jopa kyllästymisen omainen tilanteen hyväksyminen.

”Viehan se jonkun hetken, jos täytyy harkita toimintatapaa (anne taanko olla, piilotetaanko, blokataanko, pitääkö ilmoittaa jonnekin eteenpäin tms.), ja joskus joku kommentti saattaa jäädä hetkeksi takaraivoon pyörimään. Pääsääntöisesti yritän unohtaa asiattomat kommentit ja jättää ne omaan arvoonsa.”

- Kyselytutkimukseen vastannut kansanedustaja (kesk.)

6 MITÄ SOSIAALISELLE MEDIALLE JA VERKKOHÄIRINNÄLLE TAPAHTUU TULEVAISUUDESSA?

Verkkohäirinnän vähentämiseen ei ole yksinkertaisia ratkaisuja. Avaimet asian hoitamiseen ovat usean tahon käsissä: vastuuta tulisi ottaa niin sosiaalisen median yhtiöiden, lainsäätäjien kuin verkossa viestivien yksilöiden. Tässä opinnäytetyön loppuluvussa käsitellään sosiaalisen median ja verkkohäirinnän nykytilaa ja tulevaisuuden näkymiä: mitä eri tahojen tulisi tehdä, että verkossa tapahtuvaa häirintää saataisiin ehkäistyä ja vähennettyä?

Voitaneen väittää, että sosiaalisen median palvelut ovat tällä hetkellä tietynlaisessa riskitehtäessä. Monet viime aikojen epätoivotut tapahtumat, kuten Capitolin valtaus Yhdysvalloissa, ovat todistetusti saaneet bensaa liekkeihin sosiaalisesta mediasta. Myös Suomessa verkkohäirinnällä on seurauksensa politiikassa. Talvella 2021 kokoomuksen pormestariehdokkuudesta Helsingissä luopuneen Kirsi Pihan spekuloidaan jättäneen ehdokkuutensa ”someöyhötyksen” vuoksi. Ilmeisesti sosiaalisen median keskusteluiden repiivyyks tuli yllätyksenä politiikasta vuosia sivussa olleelle entiselle kansanedustajalle ja europarlamentaarikolle (HS, 28.2.2021). Tästä eteenpäin monen sosiaalisen median yhtiön tulee valita, millaista tietä jatkaa: vapaan, hallitsemattoman ilmaisun, vai rajoitusten ja moderoinnin? Toki tulee ottaa myös huomioon, että kaikkea vastuuta ei voi asettaa sosiaalisen median palveluiden vastuulle. Lainsäätäjillä ja muilla vallankäyttäjillä on myös roolinsa. Osaltaan kehitys liikkuu jo eteenpäin havaintojen seurauksena: esimerkiksi oikeusministeriö antoi viime vuonna tiedotteen rikoslain muutosesityksestä, jonka mukaan ”oikeushenkilön rangaistusvastuuta koskeviin säännöksiin lisättäisiin sukupuoleen perustuva vaikutin, kun kyseessä on törkeä kunnianloukkaus tai laitton uhkaus taikka julkinen kehottaminen näihin rikoksiin.” Naisten Linjan Turv@verkko-hankkeen projektipäällikkö Louna Hakkarainen mainitsee, että rikosoikeudellinen järjestelmä ei tällä hetkellä tuomitse rikoksen tekijöitä, ja rangaistuksen saamisen todennäköisyys on pieni. Lisäksi hän huomauttaa, että koska tietyistä rikostyypeistä on tullut teknologian kehityksen myötä niin yleisiä, poliisilla ei vaikuta olevan tarpeeksi resursseja rikosten tutkimiseen, tai oikeusjärjestelmällä tekojen käsittelyyn. Sosiaalisen median yhtiöiden ja lainsäätäjien tekemien toimenpiteiden lisäksi myös yksilöillä, teknologian kehityksellä ja asenteilla on vahva vaikutus verkkohäirinnän yleisyyteen. Verkossa viestivien yksilöiden syyt ja

motiivit verkkohäirinnän taustalla ovat moninaiset. Teknologia on kehittynyt ja kehittyä edelleen hurjaa vauhtia, mikä on mahdollistanut kaikenlaisen, myös häiritsevän ja laittoman, verkkoviestinnän. Etenkin mahdollisuus anonyymiin viestintään on lisääntynyt sosiaalisen median yleistymisen myötä. Naisten Linjan Hakkarainen pohtii, että koska teknologian kehityksen myötä häiritsijä ei näe kohteen reaktioita, voi ymmärrys omien tekojen seurauksista hämärtyä. ”Naisvihalla on pitkät juuret,” hän muistuttaa, ja jatkaa kertomalla, että ilmiö on saanut teknologian myötä uusia muotoja. Lisäksi hän toteaa, että koska verkossa toimivat naisvihamieliset yhteisöt vaikuttavat taustalla, häiritsijöiden on helppo löytää ”hengenheimolaisia ja tukea omalle maailmankatsomukselleen, johon verkkohäirintä kuuluu.”

Sotilasliitto Naton tutkimuslaitos Stratcom julkaisi maaliskuussa 2021 raportin, jonka mukaan Suomen naisvaltainen hallitus on joutunut poikkeuksellisen vihakampanjan kohteeksi sosiaalisessa mediassa (Yle, 18.3.2021). Raportissa todetaan, että viisi eniten vihan kohteeksi joutunutta ministeriä ovat naisia, ja että heihin kohdistuu massiivinen naisvihamielinen hyökkäys. Raportin mukaan hyökkääjät kyseenalaistavat naisministerien arvot, kyvyn tehdä päätöksiä ja johtaa. Naispuolisiin poliitikkoihin kohdistuva loukkaava verkkoviestintä on universaali ilmiö, mutta raportti kuvaa suomalaisiin naisministereihin kohdistuvaa verkkovihan määrää suhteettomaksi. Stratcomin tutkija Rolf Fredheim huomauttaa, että tilanne saa aikaan poliittisen ongelman, koska viranomaisten pitää tasapainoilla sen suhteen, millainen viestintä kuuluu sananvapauden piiriin ja millainen on rikollista. Tutkimuksessa myös todetaan, että jatkuva vihakampanja on uhka Suomen demokratialle, sillä merkittävä osa vihan kohteeksi joutuneista poliitikoista kokee halunsa osallistua päätöksentekoon vähentyneen.

Osa kyselytutkimukseen vastanneista kansanedustajista jakoi omia ajatuksiaan ja kokemuksiaan verkkohäirinnästä kyselytutkimuksen vapaassa sanassa. Vasemmistoliiton kansanedustaja kirjoittaa, että mitä enemmän hän on julkisuudessa, sitä enemmän tulee myös uhkauksia ja jopa kohdennettuja hyökkäyksiä. Tätä tukee myös useamman vastaajan havainto, että häirintä lisääntyy etenkin vaalien alla, jolloin edustajat ovat paljon julkisuudessa. Keskustalainen vastaaja kertoo, että hän on poistanut käytöstä osan sosiaalisen median profiileistaan, koska hän ei ehtinyt hoitamaan niitä kaikkia, ja some alkoi tuntua kohtuuttoman suurelta taakalta. Myös vasemmistoliiton kansanedustaja kirjoittaa, että sosiaalinen media kuormittaa ja vie paljon aikaa. Tähän yhtyy myös toinen keskustan kansanedustaja, ja SDP:n edustajan mukaan yksi sosiaalisen median huonoista puolista on se, että osa kansalaisista odottaa kansanedustajan olevan

tavoitettavissa 24/7. Kokoomuslainen vastaaja toteaa, että sosiaalisessa mediassa on paljon hyvää, mutta jotta se pysyy ”kannustavana ja hyvää vuorovaikutusta ruokkivana, tarvitsee tehdä itselle paljon suojaumuureja.” Perussuomalaisten kansanedustajan mukaan sosiaalisessa mediassa pitää ”paksuntaa nahkansa eikä loukkaantua typeristä kommenteista, unohtaa ne.” Vihreiden kansanedustaja kirjoittaa, että naiset, rodullistetut ja muut vähemmistöt joutuvat kestämaan moninkertaisesti häirintää ja uhkailua. Hän myös huomauttaa, että poliittinen keskustelu on mennyt yhä kovempaan suuntaan, myös eduskunnan sisällä. ”Muun muassa perussuomalaisten toimesta yllytetään kannattajia kohdistamaan vihapuhetta edustajakollegoihin” hän kirjoittaa. Vasemmistoliiton kansanedustaja sanoo, että harva uskaltaa edelleenkaan puhua omista kokemuksistaan julkisesti. Hänen mukaansa yhä edelleen ajatellaan, että kyse olisi uhrista itsestään, eikä häirinnästä ja sen harjoittajista. ”Lisäksi julkinen paine olla julkisuudessa hyvin pärjäävä estää, että tällaisia kokemuksia voisi tuoda julkisuuteen. Eduskuntatyössä ei myöskään ole mitään tukea edustajille, mitä tehdä, jos joutuu somehäiriköinnin kohteeksi,” hän toteaa. Toinen saman puolueen vastaaja ei usko, että ongelmaan on mitään lopullista ratkaisua. Hän kuitenkin toivoo, että vakavat uhkailutapaukset etenisivät useammin tutkitaan, ja että yleinen keskusteluilmapiiri muuttuisi vähemmän aggressiiviseksi.

6.1 Mitkä ovat ratkaisun avaimet verkkohäirinnän vähentämiseen – vai onko niitä?

Kyselytutkimuksen viimeisessä avoimessa kysymyksessä vastaajat saivat kertoa ajatuksiaan sosiaalisesta mediasta kansanedustajan työkaluna, ja esittää ratkaisuehdotuksia häirinnän ja uhkailun vähentämiseksi. Suurin osa ratkaisuehdotuksista liittyy sosiaalisen median palveluiden toimintoihin. Esimerkiksi vihreä kansanedustaja sanoo, että hänen mielestään on äärettömän tärkeää, että verkkohäirinnästä puhutaan. ”Häirintä ja vihapuhe ovat pyrkimyksiä hiljentää ja ymmärrän kyllä, miksi osa vaikenee. Jokainen haluaa esimerkiksi suojella perhettään ja lapsiaan”, hän kirjoittaa. Ratkaisuksi hän ehdottaa, että esimerkiksi Twitterin kaltaiseen alustaan ei voisi luoda valetilejä, vaan toiminta vaatisi tunnistautumisen. Myös perussuomalaisten kansanedustaja on vahvan tunnistautumisen kannalla: ”Feikkiprofiilit pitäisi kieltää. Kaikki viestintä omalla nimellä,” hän kirjoittaa.

” Feikkiprofiilit pitäisi kieltää. Kaikki viestintä omalla nimellä.”

- Kyselytutkimukseen vastannut kansanedustaja (ps.)

Kuten luvussa 3.3.1 tuotiin aiemmin esille, keskustan kansanedustaja puolestaan toivoo sosiaalisen median yhtiöiden estävän palveluistaan nykyistä pidemmäksi määräajaksi uhkaavien ja laittomien tekstien levittäjät. Hän ehdottaa myös muutosta algoritmien toimintaan: ” olisi toivottavaa, että algoritmit eivät ylipainotetusti tukisi skandaalinhakuisten, mustavalkoisten postausten ja mielipiteiden näkyvyyttä.” SDP:n kansanedustaja toivoo sosiaalisen median palveluihin suodatinta, jonka asetukset voisi itse määrittää. ”Että voisin määrittää sanoja, joita ei voi käyttää minun [sosiaalisen median profiilien] seinillä ja minulle kommentoidessaan.” Myös Plan International Suomi esittää raportissaan *Free to be online? Tyttöjen ja naisten kokemuksia verkkohäirinnästä* Suomessa useita ratkaisuehdotuksia verkkohäirinnän vähentämiseksi. Planin mukaan sosiaalisen median yhtiöillä on roolinsa verkossa tapahtuvan häirinnän kitkemisessä. Niin kuin kyselytutkimukseen vastanneet naiskansanedustajat ovat vastauksissaan ehdottaneet, myös Plan toivoo, että sosiaalisen median palvelut lanseeraisivat parempia työkaluja moderointiin ja raportointiin.

Sosiaalisen median palveluihin liittyvien ehdotusten lisäksi yksi vastaaja (vas.) kirjoitti, että ”tekojen pitää olla selvästi rangaistavaa ja virkavallan pitää puuttua niihin.” Keskustalainen vastaaja kirjoittaa, että kansanedustajien ja heidän läheistensä henkilökohtaiseen turvallisuuteen tulisi kiinnittää enemmän huomiota kuin menneinä vuosikymmeninä. Myös Naisten Linjan Louna Hakkarainen ehdottaa haastatteluvastauksissaan toimenpiteitä verkkohäirinnän vähentämiseksi, joskin hänen toimenpide-ehdotuksensa painottuvat enemmän yhteiskunnallisten toimijoiden vastuulle. ”Tarvittaisiin enemmän yhteiskunnallista keskustelua verkkovihan seurauksista”, hän aloittaa. Hakkaraisen mukaan keskeinen toimenpide olisi, että tekijät saisivat rangaistuksen teoistaan, kun puolestaan tällä hetkellä merkittävä osa tutkinnoista keskeytetään tai päätetään. Lisäksi hän ehdottaa, että poliisin ja oikeuslaitoksen toimintaa pitäisi seurata huolellisemmin. ”Tarvittaisiin enemmän läpinäkyvyyttä ja mahdollisesti käytäntöjen muuttamista, sekä lisää koulutusta.” Myös Plan Suomi tunnistaa valtioiden ja hallitusten roolin verkkohäirinnän hallitsemisessa. Heidän mukaansa valtioiden rooli verkkohäirinnän vähentämisessä liittyy lainsäädännön ja resurssien kehittämiseen: Plan muun muassa ehdottaa, että tyttöihin ja naisiin kohdistuvan verkkoväkivallan kaikki muodot kriminalisoitaisiin, ja että poliisin resursseja ja osaamista sukupuolittuneen verkkovihan tunnistamiseen kasvatettaisiin.

”Näiden ongelmien ratkaisu on varmasti vaativaa työtä, mutta se olisi pitkällä sihdillä todella tärkeää.”

- Kyselytutkimukseen vastannut kansanedustaja (kesk.)

Tämän opinnäytetyön kyselytutkimuksen tulosten ja teoriaosan havaintojen perusteella voi todeta, että on olemassa toimenpiteitä, joilla verkkohäirintään pystyisi puuttumaan. Vaikuttavia toimenpiteitä voisivat olla muun muassa:

- Sosiaalisten median yhtiöiden päätös panostaa keskustelun moderointiin ja työkaluihin, joilla voi raportoida häirinnästä nykyistä paremmin
- Sosiaalisten median yhtiöiden algoritmien muuttaminen sellaisiksi, että ne eivät nostaisi esille vihaa levittävää tai lietsovaa sisältöä
- Sosiaalisen median yhtiöt vaatisivat tilien perustamiseen jonkin tasoisen tunnistautumisen
- Muita käyttäjiä häiritsevien ja vihaa lietsovien käyttäjien estäminen palvelusta
- Lainsäädännön kehittäminen sukupuolittuneen vihan osalta
- Tekijöiden rankaiseminen
- Virkavallan kouluttaminen verkkohäirinnän ja sukupuolittuneen verkkovihan tunnistamiseen ja vaikutuksiin
- Virkavallan resurssien kasvattaminen ja ohjaaminen verkkovihan käsittelyyn

Yllä listattujen toimenpiteiden lisäksi oleellisia toimenpiteitä on varmasti olemassa iso liuta: esimerkiksi tämä lista ei puutu ollenkaan sukupuolittuneen verkkovihan juurisyihin, kuten naisvihaan. Kun puhutaan sukupuolittuneesta verkkohäirinnästä politiikassa, hyviä toimenpiteitä voisivat olla esimerkiksi:

- Eduskunnan kanslian tai eduskuntaryhmien tarjoama tuki verkkohäirintää kohtaaville (niin vaaleilla valituille päättäjille kuin häiritseviä viestejä päättäjien puolesta käsittelevälle palkatulle henkilökunnalle)
- Kansanedustajien, kansanedustajien avustajien ja ryhmäkanslioiden työntekijöiden kouluttaminen verkkohäirinnän ja sukupuolittuneen verkkovihan tunnistamiseen ja vaikutuksiin
- Puolueiden toimijoiden ja vaaleissa ehdolla olevien kouluttaminen yllä mainituista teemoista

Verkkovihan vaikutukset politiikkaan ovat todellisia. Tässä opinnäytetyössä on nostettu esiin niin yksilöihin kuin laajemmin yhteiskuntaan kohdistuvia negatiivisia vaikutuksia. Toisaalta tekstissä on noussut esille myös ajatusmalleja, joiden mukaan verkkohäirinnästä tulisi olla välittämättä, ja että ikävät viestit kuuluvat politiikkaan. Verkossa tapahtuva häirintä voi myös olla helppoa painaa villaisella, koska se ei vaikuta yhtä konkreettisesti kuin esimerkiksi fyysisesti päin kasvoja esitetty uhkaus. Ylipäätään verkkohäirinnän vakavuudesta voi olla montaa eri mieltä, mutta useat lähteet osoittavat, että verkossa tapahtuva häirintä on todellista, ja jopa valitettavan arkipäiväistä. Keväällä 2021 kuntavaalit lähestyvät, ja tämän opinnäytetyön kyselytutkimukseen vastanneiden kansanedustajien vastausten perusteella on perusteltua pohtia, voiko verkkohäirinnän määrä vaikuttaa innokkuuteen lähteä ehdolle poliittiseen virkaan? Tällainen kehitys on haitallista demokratian kannalta, sillä se yksipuolistaa ehdolle asettuvien massaa. Lisäksi on perusteltua kysyä, käydäänkö sukupuolittuneesta ja verkossa tapahtuvasta häirinnästä tarpeeksi ratkaisuorientoitunutta keskustelua, vaikka aihe onkin puheenaiheena varsin pinnalla? Useat sukupuolittuneeseen vihaan perehtyneet asiantuntevat tahot ovat kohtuullisen yksimielisiä toimenpiteistä, joita verkkovihan kitkemiseksi tulisi tehdä. Asiantuntijoiden mukaan sukupuolittunut verkkohäirintä vaikuttaa myös uhreihinsa useilla negatiivisilla tavoilla. Kaiken tämän huomioon ottaen tulisi olla kohtuullisen selvää, että ongelmalle tulee tehdä jotain – ja pian. Niin pitkään, kun sukupuolittunutta häirintää ei oteta vakavasti ja ongelman vakavuudesta kiistellään, ongelma jatkaa pahenemistaan. Demokraattisessa yhteiskunnassa päättäjiin täytyy voida kohdistaa arvostelua – mutta sukupuolen ei tule koskaan olla peruste arvostelulle, eikä missään nimessä häirinnälle ja uhkailulle.

6.2 Opinnäytetyön reflektointi

Kaiken kaikkiaan koen, että tämä opinnäytetyö onnistui hyvin. Se vastaa tavoitteeseensa, eli kartoittaa naiskansanedustajien kohtaamaa verkkohäirintää, ja luo siitä laajemman kuvan. Työ myös avaa verkkohäirinnän käsitteistöä ja syitä häirinnän mahdollistumiselle sosiaalisessa mediassa. Opinnäytetyö on aiheeltaan ajankohtainen, se tuottaa uutta tietoa ja myös kasaa yhteen paikkaan jo olemassa olevaa tietoa. Uskon, että tähän tekstiin tutustuminen olisi hyödyllistä monelle politiikassa toimivalle ja yhteiskunnallisista asioista kiinnostuneelle lukijalle. Tässä luvussa reflektoin tarkemmin työtäni, ajatuskulkuani ja perusteluja valintojen takana.

6.2.1 Mahdolliset haasteet opinnäytetyön tulosten luotettavuudessa

Tämän opinnäytteen toisessa luvussa esitellään tarkemmin tutkimuksen ja viitekehyksen taustoja sekä mahdollisia eroavaisuuksia perusjoukon ja vastaajien välillä. Kuten kyseisessä luvussa mainitaan, hypoteesi ennen kyselytutkimuksen lähettämistä oli, että naiskansanedustajat kohtaavat jonkin verran verkkohäirintää, ja että sillä on vaikutuksia heidän työskentelyynsä. Koen, että hypoteesi oli oikeansuuntainen, mutta jopa hieman vähättelevä: kyselytutkimuksen tulosten perusteella lähes jokainen vastaaja on kokenut verkkohäirintää. Tulosten perusteella voi siis todeta, että naiskansanedustajat kohtaavat verkkohäirintää huomattavasti enemmän kuin jonkin verran.

Toisessa luvussa tuodaan myös esille, että lähtökohtaisesti pidin ennen kyselyn lähettämistä korkeaa vastausprosenttia epätodennäköisenä. Tästä huolimatta päädyin kokonaistutkimukseen, koska en nähnyt otantatutkimusta mielekkäänä tapana tutkia pientä perusjoukkoa, eli 92 naiskansanedustajaa. Heistä 43, eli 47 %, vastasi kyselytutkimukseen. Vastaajakadon vuoksi on hankala arvioida, millaisia tulokset olisivat olleet, jos loput naiskansanedustajat olisivat vastanneet kyselytutkimukseen. Tulosten analysoinnin aikana ohjaajani toi esille, että 47 % on varsin hyvä vastausprosentti netissä toteutetulle kyselylle. Tämä on totta – eri menetelmiin perehtyessäni useassa lähteessä tuotiin esille, että kyselyiden vastausprosentti on yleisesti matala tai vaihtelee paljon kohderyhmästä riippuen. Samalla tulee kuitenkin todeta, että kokonaistutkimus ei muutu otantatutkimukseksi, vaikka vastaajakatoa tapahtuisi. Tästä huolimatta on hyvä huomioda, että pääsääntöisesti kyselyyn vastanneet vastaavat kohtalaisen hyvin perusjoukkoa, kuten luvussa 2.4. tuodaan esille. Suurimmat vastaajakadon aiheuttamat haasteet ovat

kristillisdemokraattien vastaamatta jättäminen, keskustalaisten sekä ensimmäistä edustajakauttaan istuvien vastaajien ylikorostuminen ja kolmatta kauttaan istuvien naiskansanedustajien heikko vastausprosentti. Näiden ryhmien osalta vastausjakaumat tuodaan esille luvussa 5. Yleisesti ottaen voi todeta, että opinnäytetyössä ei piilotella eri taustamuuttujien mukaan laskettuja vastausprosentteja, vaan ne ennemminkin tuodaan selkeästi esille. Uskon, että tämä auttaa lukijoita arvioimaan eri vastaajaryhmien tulosten luotettavuutta.

Internetissä toteutettuihin kyselytutkimuksiin liittyy aina väärinkäsitysten mahdollisuus. Koska tarkentaviin kysymyksiin ei ole mahdollisuutta, lisähavaintoja ei ole mahdollista tehdä, tai epäselvää vastausta ei ole mahdollista avata. Koen, että kyselyyn vastanneet naiskansanedustajat kirjoittivat avoimiin vastauksiin kokemuksiaan ja ajatuksiaan selkeästi, mutta tästä huolimatta on hyvä tiedostaa, että väärinkäsitysten mahdollisuus on olemassa.

Olen pyrkinyt kirjoittamaan tekstiä niin puolueettomasti kuin vain mahdollista. On totta, että tekstissä näkyy eniten lainauksia vasemmistoliiton, vihreiden ja keskustan naiskansanedustajilta, mutta syy tälle on yksinkertaisesti se, että kyseisten puolueiden vastaajat kirjoittivat ahkerimmin avoimiin vastauksiin. Tästä huolimatta pyrin pitämään huolen, että lainauksia löytyy myös SDP:n, kokoomuksen, perussuomalaisten ja RKP:n naiskansanedustajilta. Opinnäytetyön poliittisen kontekstin huomioon ottaen on erittäin todennäköistä, että lukijat tulkitsevat tuloksia omien ennakko-oletustensa läpi. Varmasti jokaisella politiikkaa seuraavalla, allekirjoittanut mukaan lukien, on mielipiteitä ja ennakko-oletuksia eri puolueista ja niiden edustajista. Läpi opinnäytetyöprosessin pyrin jättämään tällaiset ajatukset analysoinnin ja kirjoittamisen ulkopuolelle, ja tuomaan tuloksia esiin lukujen ja naiskansanedustajien vastausten valossa. Uskon, että puolueettomuuden onnistumista puoltaa opinnäytetyön ohjausprosessi, jonka aikana ohjaava opettaja on lukenut ja kommentoinut työtäni.

6.2.2 Opinnäytetyön onnistumista puoltavat tekijät

Kuten jo mainitsin tämän reflektion alussa, pääsääntöisesti koen opinnäytetyön onnistuneen hyvin, koska se vastaa tavoitteeseensa ja tuottaa uutta, ajankohtaista tietoa. Yksi opinnäytetyön onnistuneimpia puolia on kyselyyn vastanneiden naiskansanedustajien vapaaehtoisten avointen vastausten runsas määrä. Netissä toteutetuissa kyselyissä avoimiin kysymyksiin jätetään usein vastaamatta (Heikkilä, 2014), mutta tämän

opinnäytetyön kyselytutkimuksen avoimiin vastauksiin vastasi 37/43 vastaajasta. Kyseiset vastaukset avaavat päättäjiin kohdistuvan sukupuolittuneen verkkohäirinnän ilmiötä mielestäni jopa enemmän kuin kvantitatiivisten kysymysten tuottama informaatio. Avoi-
met vastaukset toivat esille muun muassa häirinnän määrittelyn kompleksisuuden, häirinnän ja uhkailun häilyvän rajan sekä ison määrän naiskansanedustajien henkilökohtaisia kokemuksia. Kyselytutkimuksen vastauksissa näitä kokemuksia on jopa enemmän kuin opinnäytetyössä tuodaan esille, sillä osa vastauksista täytyi jättää kirjoittamatta tekstiin anonymiteetin turvaamiseksi. Toinen onnistunut puoli on etukäteen tehty arvio teemoista, jotka todennäköisesti nousevat esille kyselytutkimuksessa. Opinnäytetyön vii-
tekehys, eli teoriaosa, on kerätty suurilta osin kesällä 2020 ennen kyselytutkimuksen lähettämistä. Arvioin silloin, että kyselytutkimuksessa nousee todennäköisesti esiin sosi-
aalisen median yhtiöihin, sosiaalisen median alustojen toimintoihin, lainsäädäntöön ja verkkohäirinnän määrittelyyn liittyviä teemoja. Toisaalta kyselytutkimuksen tuloksien lä-
pikäynnin yhteydessä tammikuussa 2021 nousi esille, että verkkohäirintään keskittyvään
osuuteen täytyy panostaa enemmän kuin olin alun perin ajatellut. Tämän vuoksi päätin
kevättälvella 2021 täydentää verkkohäirintää koskevaa tietopohjaa asiantuntijahaastat-
telulla (liite 2). Opinnäytetyön painopiste siirtyi tämän myötä verkkohäirinnän käsittelyyn,
kun aiemmin olin ajatellut painopisteen olevan koulutusohjelmani tuottaman osaamisen
vuoksi enemmän sosiaalisen median ja verkkokeskusteluiden toimintalogiikan käsittelyn
puolella. Toisaalta olin törmännyt jo kesällä 2020 haasteeseen löytää tarpeeksi kirjalli-
suutta sosiaalisen median käyttäjien motiiveista ja tavoitteista – onneksi tämä puoli täy-
dentyi hyvin verkkohäirintään liittyvään tietoon perehtymällä. Opinnäytetyöprosessiin
kuulunee jossain määrin tavoitteiden ja ideoiden eläminen matkan varrella, ja niin kävi
myös tämän opinnäytetyön kohdalla. Kuitenkin alkuperäinen ajatus – katsaus suoma-
laisten naiskansanedustajien kokemaan verkkohäirintään – säilyi kantavana teemana
koko työn ajan. Uskon, että kyselytutkimukseen vastanneiden kansanedustajien ääni
kuuluu opinnäytetyössä hyvin, ja että tämä opinnäytetyö täydentää jo olemassa olevaa
tietoa päättäjien kohtaamasta verkkohäirinnästä.

6.2.3 Prosessin ja oman työskentelyn arviointi

Itse opin tämän prosessin myötä paljon erityisesti sukupuolittuneesta verkkohäirinnästä
ja tiedon analysoimisesta. Olen myös tyytyväinen, että osasin ottaa opinnäytetyöproses-
sille tarpeeksi aikaa. Opiskelu aktiivisuuden ja tarkkaavaisuuden häiriön kanssa ei ole
aina yksinkertaista tai suoraviivaista, joten tämän ison kokonaisuuden jakaminen

pienempiin osiin auttoi työn tekemisessä huomattavasti. Suunnittelin työn keväällä 2020, keräsin viitekehysten kesällä 2020, toteutin kyselytutkimuksen syksyllä 2020 ja analysoin tulokset sekä kirjoitin työn valmiiksi keväällä 2021. Toisaalta, kun ottaa huomioon prosessin pitkän ajan, olisin voinut osallistua kahteen seminaarikierrokseen yhden sijasta ja saada näin enemmän kommentteja muiltakin kuin ohjaajalta. Pitkin prosessia sain hyödyllisiä kommentteja ohjaajaltani, jotka olen ottanut pääsääntöisesti huomioon, ja jotka kehittivät työtäni monilta osin. Erityisesti huomiot vastaajien kokemusten sitomisesta tietopohjaan ja työn eettisyydestä käydyt keskustelut näkyvät lopputuloksessa. Olen pyrkinyt parhaani mukaan pitämään huolta, että yhdenkään vastaajan tunnistamista mahdollistavia tekijöitä ei tuoda esille tekstissä.

6.2.4 Miten tutkimusta voisi jatkaa?

Tämän opinnäytetyön tuottamaa tietopohjaa voisi tulevaisuudessa täydentää esimerkiksi tekemällä seurantatutkimuksen vaalikauden loppupuolella. Toisaalta myös tämän kyselytutkimuksen dataa olisi voinut analysoida yksityiskohtaisemmin ja monipuolisemmin. Tämä ei kuitenkaan olisi ollut AMK-opinnäytetöiden 15 opintopisteen laajuuden huomioon ottaen kovinkaan tarkoituksenmukaista mielenkiintoisuudestaan huolimatta. Jatko-tutkimusta voisi tehdä myös valitsemalla teemoja, joihin voisi syventyä yksityiskohtaisempien haastattelujen avulla. Tällaisia teemoja voisivat olla esimerkiksi verkkohäirinnän vaikutukset naiskansanedustajien jaksamiseen tai verkkokeskusteluihin osallistumiseen. Toisaalta olisi myös mielenkiintoisia tutkia tarkemmin naiskansanedustajien ajatuksia sosiaalisesta mediasta kansanedustajan työkaluna. Valitettavan selvää on, että päättäjien häirintä ja sukupuolittunut verkkohäirintä eivät ole häviämässä heti, joten uskon että aihetta tullaan varmasti tutkimaan tulevaisuudessa lisää.

LÄHTEET

Akin menetelmäblogi, Kato, Aki Taanila <https://tilas-toapu.wordpress.com/2012/03/13/kato/>

Digitaalisia kohtaamisia – Verkkokeskustelut BBS-purkeista sosiaaliseen mediaan, Jaakko Suominen, Petri Saarikoski ja Elina Vaahensalo, Tallinna 2019, Gaudeamus Oy

Ehdotus lausunnolle: sukupuoli rangaistuksen koventamisperusteeksi, Oikeusministeriö, 10.8.2020 <https://oikeusministerio.fi/-/ehdotus-lausunnolle-sukupuoli-rangaistuksen-koventamisperusteeksi>

Facebook aikoo lopettaa poliittisesti painottuneiden ryhmien suosittelun käyttäjilleen – yhtiön liikevoitto kasvoi loppuvuonna, Helsingin Sanomat, 28.1.2021 <https://www.hs.fi/talous/art-2000007767372.html?share=b0171a6ad3b36b5811050951e6ffd553>

Facebook Executives Shut Down Efforts to Make the Site Less Divisive, The Wall Street Journal, 26.5.2020 https://www.wsj.com/articles/facebook-knows-it-encourages-division-top-executives-nixed-solutions-11590507499?mod=hp_lead_pos5

Finlex, rikoslaki: <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1889/18890039001#L25>

Haastattelu (liite 2), TaT ja VTL Louna Hakkarainen, Turv@verkko-hankkeen projektipäällikkö, Naisten Linja, maaliskuu 2021

Katso, kuinka moni ikäisesi suomalainen on Facebookissa, Yle, 6.3.2013 <https://yle.fi/uutiset/3-6522711>

Kirsi Pihan luopumispäätös sysäsi jo entuudestaan vaikeuksissa olleen kokoomuksen avoimeen kriisiin, Helsingin Sanomat, 28.2.2021 <https://www.hs.fi/junkkari/art-2000007831507.html?share=2ba58f962cb607dbfe51d62f96355017>

Kvantitatiivinen tutkimus, Tarja Heikkilä, Helsinki 2014, Edita Publishing Oy

Media markkinoilla – Johdatus joukkoviestintään ja sen tutkimukseen, Hannu Nieminen ja Mervi Pantti, Tampere 2012, Vastapaino

Mediayhteiskunta, Janne Seppänen ja Esa Väliaverronen, Tallinna 2012, Osuuskunta Vastapaino

Miten kansaa edustetaan? Selvitys kansanedustajien työstä eduskuntatyön uudistamiseksi, Ville Aula ja Lea Konttinen, Sitra, helmikuu 2020 <https://media.sitra.fi/2020/02/27161656/miten-kansaa-edustetaan.pdf>

Moderaattori valvoo, Kotimaisten kielten keskus, https://www.kotus.fi/nyt/kolumnit_artikkelit_ja_esitelmat/ajan_sana_%281997_2012%29/moderaattori_valvoo

Naiset kansanedustajina, Eduskunta <https://www.eduskunta.fi/FI/naineduskuntatoimii/kirjasto/aineistot/yhteiskunta/historia/naisten-aanioikeus-110-vuotta/Sivut/naiset-kansanedustajina.aspx>

Nato-raportti kertoo Suomen hallituksen olevan poikkeuksellisen vihakampanjan kohde somessa – Marin: ”Naiset johtavat hallitusta, Get over it”, Yle, 18.3.2021 <https://yle.fi/uutiset/3-11842996>

Plan International Suomi, Free to be online? Tyttöjen ja naisten kokemuksia verkkohäirinnästä Suomessa, 2020 https://plan.fi/sites/default/files/plan_images/verkkohairinta-suomessa_raportti2020.pdf

Psykologi: Trolleaminen on huomionhakuista kiusaamista, Yle, 29.11.2012 <https://yle.fi/aihe/artikkeli/2012/11/29/psykologi-trolleaminen-on-huomionhakuista-kiusaamista>

Puolueiden nimet ja lyhenteet, Kielitoimiston ohjepankki, Kotimaisten kielten keskus, 7.1.2021 <http://www.kielitoimistonohjepankki.fi/ohje/262>

Somekatsaus – suomalaisten sosiaalisen median käyttö, Senni Niemi, Meltwater, 26.4.2019 <https://www.meltwater.com/fi/blog/suomalaisten-somen-kaytto>

Sosiaali- ja terveysministeriö, Tasa-arvobarometri 2017 <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/160920>

Sosiaalinen media, Kansalaisyhteiskunnan tutkimusportaali, Kari A. Hintikka, Jyväskylän yliopisto <http://kans.jyu.fi/sanasto/sanat-kansio/sosiaalinen-media>

Sosiaalisen median palvelut tietävät meistä paljon, ja siksi algoritmien ymmärtämisen tulisi olla ”kansalaistaito”, Yle, 8.7.2019 <https://yle.fi/uutiset/3-10867375>

Suomalaisten internetin käyttö 2019, Tilastokeskus, 7.11.2019 https://www.stat.fi/til/sutivi/2019/sutivi_2019_2019-11-07_kat_001_fi.html

Tahdon2013-kampanja palkittiin vuoden viestintätekona, Markkinointi&Mainonta, 4.6.2013 <https://www.marmai.fi/uutiset/tahdon2013-kampanja-palkittiin-vuoden-viestintatekona/241756d7-4b4e-3a47-9fbc-f6de0e4d6193>

Tasa-arvo eduskuntatyössä – Sukupuolten tasa-arvon toteutuminen eduskuntatyössä, Anna Björk, Juho-Matti Paavola, Arttu Vainio, Eduskunnan kanslian julkaisu 1/2018 https://www.eduskunta.fi/FI/tiedotteet/Documents/ekj_1%2B2018.pdf

Tasa-arvovaltuutettu, Seksuaalinen ja sukupuoleen perustuva häirintä, <https://www.tasa-arvo.fi/seksuaalinen-hairinta>

Terveiden ja hyvinvoinnin laitos, Seksuaalinen häirintä, <https://thl.fi/fi/web/sukupuolten-tasa-arvo/tasa-arvon-tila/vakivalta-ja-hairinta/seksuaalinen-hairinta>

Tutkijat: Twitterin kurinpalautus Trumpille on oikea veto, vaikka tulikin kovin myöhään – ”Nyt käydään selkeästi viestinnän valtataistelua”, Yle, 9.1.2021 <https://yle.fi/uutiset/3-11730211>

Viestinnän lait, Pirkko Pesonen, Keuruu 2017, Edita Publishing Oy

Viharikokset, Poliisi <https://poliisi.fi/viharikokset>

Viha vaikuttamisen välineenä sosiaalisessa mediassa, Ilmiömedia, 7.5.2019 <https://ilmiomedia.fi/artikkelit/viha-vaikuttamisen-valineena-sosiaalisessa-mediassa/>

”Älä huora inise” – Eduskunnassa tavat ovat siistiytyneet, mutta naispoliitikot kohtaavat häirintää muualla, STT, 22.10.2017 <https://www.kaleva.fi/ala-huora-inise-eduskunnassa-tavat-ovat-siistiytyyn/1894853>

Liite 1: Kyselytutkimus

Kyselytutkimus naiskansanedustajien kohtaamasta häirinnästä ja uhkailusta sosiaalisessa mediassa

Kiitos osallistumisestasi Turun ammattikorkeakoulun mediatuotannon koulutusohjelmassa opinnäytetyönä tehtävään tutkimukseen! Tässä kyselyssä on kahdeksan pakollista vaihtoehtokysymystä, j lisäksi vapaaehtoisia avoimia vastauksia. Vastaaminen vie nopeimmillaan pari minuuttia, mutta toivon että ehtisit vastata myös vapaaehtoisin kysymyksiin.

Jos sinulla on mitä tahansa kysyttävää opinnäytetyöhön tai kyselytutkimukseen liittyen, olethan yhteydessä minuun.

Ystävällisin terveisin,
Emmi Paajanen
mediatuotannon opiskelija

* Required

1. Annan suostumuksen henkilötietojeni käsittelyyn tietosuojaselosteen mukaisesti *

Tietosuojaseloste on sähköpostin liitteenä. Kyselyssä ei kerätä muita suoria henkilötietoja kuin etu- ja sukunimi, ja tämä tieto poistetaan analysointivaiheessa. Vastaajien nimet eivät tule esille missään yhteydessä tai asiakirjassa.

☐ Kyllä

2. Etu- ja sukunimi *

Tämä tieto poistetaan analysointivaiheessa.

---

3. Ikä? *

- ☐ 18-29
- ☐ 30-39
- ☐ 40-49
- ☐ 50-59
- ☐ 60 +

4. Monennenko kauden kansanedustaja olet? *

- ☐ 1
- ☐ 2
- ☐ 3
- ☐ 4 +

5. Minkä puolueen kansanedustaja olet? *

- ☐ Kansallinen Kokoomus
- ☐ Perussuomalaiset
- ☐ Suomen Keskusta
- ☐ Suomen Kristillisdemokraatit (KD)
- ☐ Suomen ruotsalainen kansanpuolue
- ☐ Suomen Sosialidemokraattinen Puolue
- ☐ Vasemmistoliitto
- ☐ Vihreä liitto

6. Mitä sosiaalisen median kanavia käytät? *

Voit valita useita vaihtoehtoja.

- ☐ Facebook
- ☐ Instagram
- ☐ Twitter
- ☐ Oma blogi (esim. nettisivu, jossa on keskustelu- ja kommentointimahdollisuus)
- ☐ Facebook Messenger
- ☐ Whatsapp
- ☐ Snapchat
- ☐ Tiktok
- ☐ LinkedIn
- ☐ Muu, mikä? Avaa tekstikenttään.

7. Jos vastasit aiempaan "muu", avaa tähän mitä kanavia tarkoitat.

---

8. Oletko kokenut häirintää sosiaalisessa mediassa kansanedustajuutesi aikana? *

- ☐ En
- ☐ Kyllä, muutaman kerran
- ☐ Kyllä, kuukausittain
- ☐ Kyllä, viikoittain
- ☐ Kyllä, päivittäin

9. Millaista häirintää olet kohdannut? Missä kanavissa?

---

10. Onko sinua uhkailtu sosiaalisessa mediassa kansanedustajuutesi aikana? *

- ☐ Ei
- ☐ Kyllä, joskus
- ☐ Kyllä, toistuvasti

11. Millä tavoin sinua on uhkailtu? Missä kanavissa?

---

12. Kuka käsittelee mahdolliset häirintää ja/tai uhkailua sisältävät viestit?

Voit valita useita vaihtoehtoja.

- ☐ Minä itse
- ☐ Avustajani
- ☐ Läheiseni
- ☐ Joku muu
- ☐ Olen päättänyt olla käsittelemättä kyseisiä viestejä
- ☐ En ole kohdannut häirintää tai uhkailua

13. Millaisia resursseja häiritsevien ja/tai uhkaavien viestien käsittely vaatii? Vaikuttaako häiritsevien viestien käsittely sinun tai avustajasi työskentelyyn?

---

14. Vapaa sana. Voit avata tähän avoimeen kenttään kokemuksiasi ja ajatuksiasi sosiaalisesta mediasta kansanedustajan työkaluna. Voit myös esittää ratkaisuehdotuksia häirinnän ja uhkailun vähentämiseksi.

This content is neither created nor endorsed by Google.

Google Forms

Liite 2: Haastattelu, Louna Hakkarainen, Naisten Linjan Turv@verkko-hankkeen projektipäällikkö

1. Taustatiedot: nimi, mitä teet Naisten Linjalla, Naisten Linjan tiivis esittely

- Louna Hakkarainen, TaT & VTL
- Toimin Naisten Linjalla Turv@verkko-hankkeen projektipäällikkönä
- Turv@verkko-hanke on alkanut vuonna 2018
- Hankkeen tärkeimpinä tavoitteina on tukea naisia, jotka ovat kokeneet digitaalista väkivaltaa tai verkkovihaa, kouluttaa ammattilaisia näistä aiheista sekä tehdä vaikuttamistyötä sukupuolistuneen digitaalisen väkivallan ja verkkovihan vähentämiseksi
- Naisten Linja tarjoaa matalan kynnyksen tukea väkivaltaa kokeneille naisille (itsemääräämistä kunnioittaen) väkivallan muodosta riippumatta

2. Miten määrittelet verkkohäirinnän? Millainen toiminta verkossa ei ole häirintää?

- Meidän työn lähtökohtana on, että väkivallan kokija määrittelee itse, millaisen toiminnan hän kokee häirinnäksi tai väkivallaksi – oman kokemuksen sanoittaminen ja väkivaltakokemuksen validoiminen on keskeinen osa tukipalveluiden merkitystä väkivaltaa kokeneelle
- Verkkohäirinnän tai digitaalisen väkivallan määrittely on haastavaa, koska kilpailevia ja päällekkäisiä termejä on paljon ja niillä kuvataan ilmiön eri puolia – eri termeillä on usein vähän eri sisällöt ja painotukset
- Meidän työssämme teemme erottelun läheisen tekemän digitaalisen väkivallan ja tuntemattomampien ihmisten tekemän verkkohäirinnän tai verkkoväkivallan välille
- Meidän työskentelymme perustuu erilaisten väkivallan ja häirinnän taktiikkojen tunnistamiseen: parisuhdeväkivallan kontekstissa korostuvat (vuorovaikutuksen) kontrollointi, vakoilu, häpäisy ja puhelinterrori (ks. Hakkarainen 2019¹); sukupuolistuneen verkkovihan kohdalla taas uhkailu ja pelottelu, häpäisy ja uskottavuuden kyseenalaistaminen (ks. Sobieraj 2018²)
- Lähtökohtana on kuitenkin häirinnän tai väkivallan kohteen oma kokemus ja sen uskominen, meidän työssämme kysymys siitä, mikä on tai ei ole häirintää tai väkivaltaa ei oikeastaan ole kovin olennainen

3. Mitä on sukupuolittunut verkkohäirintä?

- Sukupuolittunut tai sukupuolistunut³ sanalla viitataan siihen, että verkkohäirintäilmiö koskettaa ihmisiä eri tavalla mm sukupuolen mukaan. Tutkimuksissa⁴ on selvinnyt mm se, että naiset kokevat verkkohäirinnän huomattavasti vahingollisempaan kuin miehet, nuoret naiset ja nuoret miehet eroavat merkittävästi asenteissaan verkkohäirinnän suhteen, naisiin kohdistuva verkkohäirintä on pääasiassa miesten tekemää, kun taas miesten kokema verkkohäirintä on yhtäläillä miesten ja naisten

¹ <https://www.naistenlinja.fi/digitaalinen-vakivalta-opas/>

² <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/1369118X.2017.1348535>

³ ks.

<https://thl.fi/fi/web/sukupuolten-tasa-arvo/tasa-arvon-tila/vakivalta-ja-hairinta/sukupuolistuneen-vakivallan-yleisyys>

⁴ <https://www.pewresearch.org/internet/2017/07/11/online-harassment-2017/>
<https://journals.sagepub.com/doi/abs/10.1177/0886260516672055>

tekemää, naiset rajoittavat mielipiteenilmaisua netissä herkemmin verkkohäirinnän seurauksena (ks. pew research center 2021, powell & henry 2017, amnestyn tutkimukset)

4. Miten sukupuolittunut verkkohäirintä voi ilmetä?

- väkivallan taktiikoita on lukemattomia ja ne ovat jatkuvassa muutoksessa muutoksessa, kun teknologia kehittyy ja uudet laitteet ja sovellukset mahdollistavat uudenlaisia häirinnän muotoja
- tutkimuksissa tunnistettuja ilmenemismuotoja ovat uhkailu ja pelottelu, häpäiseminen, uskottavuuden kyseenalaistaminen, seksuaalinen häirintä myös maalittaminen, vakoilu ja tileille murtautuminen, paikantaminen, vainoaminen ovat valittavan yleisiä
- monissa tapauksissa verkkohäirintä leviää verkon ulkopuolelle
- Omassa kyselyssämme yleisimmät verkkohäirinnän tai -väkivallan muodot olivat seksistiset tai naisvihamieliset kommentit, loukkaava kielenkäyttö ja uskottavuuden kyseenalaistaminen. Yleistä oli myös häpäiseminen ja perättömien huhujen levittäminen, seksuaalinen ahdistelu, fyysisellä tai seksuaalisella väkivallalla uhkaaminen, intiimien kuvien levittäminen tai sillä uhkaaminen sekä homo- tai transFOBiset kommentit.

5. Mitä vaikutuksia verkkohäirinnällä voi olla uhriin?

- vaikutuksista ei ole kovin kattavaa tai syvällistä tietoa saatavilla
- Omassa tutkimuksessamme yleisimpiä mainittuja seurauksia olivat työ-/opiskelukyvyn laskeminen, ahdistus, itsetunnon lasku, mielialan vaihtelut, pelko, häpeä, voimattomuuden tunne ja uupumus. Yleisiä vaikutuksia olivat myös univaikeudet, masennus ja syyllisyyden tunteet sekä paniikkokohtaukset. Myös päihteiden käytön lisääntyminen, traumaperäinen stressihäiriö ja itsetuhoisuus nousivat esille.
- Yli puolet vastaajista kertoi, että heidän kokemustaan oli vähätelty ja että he olivat tapahtumien seurauksena vähentäneet mielipiteensä ilmaisemista.
- Myös eristäytyminen, syyllistäminen, ihmissuhdeongelmat, maineen menetys ja ulossulkeminen olivat verrattain yleisiä seurauksia.
- Kyselyn vastauksista (ja myös muista tutkimuksista) ilmenee, että myös ne naiset, jotka ovat todistaneet sivusta sukupuolistunutta verkkovihaa, jättävät mielipiteensä kertomatta ja osallistumasta yhteiskunnallisiin keskusteluihin
- Seurauksien tunnistaminen ja kirjaaminen voi olla tärkeää myös sen vuoksi, että joidenkin rikosnimikkeiden kohdalla teon seurauksilla on keskeinen vaikutus siihen, millä tavalla rikosta arvioidaan

6. Mitkä syitä ja motiiveja verkkohäirinnän taustalla voi olla?

- teknologian kehittyminen on tehnyt verkkohäirinnästä hyvin helppoa, nopeaa ja edullista, kiinnijäämisen riski on pieni, häirintää voi toteuttaa anonyymisti
- teknologian myötä ei näe tekojen kohteen reaktioita, mikä voi hämärtää omien tekojen seurausten ymmärtämistä

- rikosoikeudellinen järjestelmä ei tuomitse rikoksen tekijöitä, rangaistuksen saamisen todennäköisyys on pieni, teknologian kehityksen myötä tietyistä rikostyypeistä on tullut niin yleisiä, ettei esim poliisilla tunnu olevan resursseja rikosten tutkimiseen eikä oikeusjärjestelmällä tekojen käsittelyyn
- naisviihalla on pitkät juuret, mutta ilmiö on saanut teknologian myötä uusia muotoja ja tekojen määrä on mahdollisesti kasvanut
- verkkoväkivalta on tavallaan normalisoitunut, myös kohteeksi joutuneiden voi olla vaikea tunnistaa, että on joutunut väkivallan teon kohteeksi ja monet uhrin myös itse saattavat sen seurauksena vähätellä kokemustaan
- verkon naisvihamieliset yhteisöt vaikuttavat myös taustalla, on helppo löytää hengenheimolaisia ja tukea omalla maailmankatsomuksellaan, johon verkkohäirintä kuuluu
- yhteiskunnallisen eriarvioisuuden lisääntyminen vaikuttaa tietysti myös taustalla

7. Mitä toimenpiteitä verkkohäirinnän vähentämiseksi tulisi tehdä?

- tarvittaisiin enemmän yhteiskunnallista keskustelua verkkoviihan seurauksista
- rikoksiin tulisi aidosti puuttua – nyt merkittävä osa tutkinnoista keskeytetään tai päätetään milloin mihinkin syyhyn vedoten
- sukupuolesta onkin tulossa koventamisperuste, on myös ehdotettu naisiin kohdistuvan verkkoviiharikoksen määrittelemistä viharikokseksi
- poliisin ja oikeuslaitoksen toimintaa pitäisi seurata huolellisemmin, tarvittaisiin enemmän läpinäkyvyyttä ja mahdollisesti käytäntöjen muuttamista sekä lisää koulutusta
- tärkeää on myös lisätä tietoisuutta verkkohäirinnän kohteeksi joutuneille tarjolla olevista tukipalveluista ja varmistaa näiden palveluiden rahoitus
- naisiin kohdistuvassa torjuntaohjelmassa on hyviä toimenpide-ehdotuksia
- keskeinen toimenpide olisi se, että tekijät saisivat rangaistuksen teoistaan